

Lovforslag nr. L 113. Fremsat den 13. december 1984 af ministeren for kulturelle anliggender

Forslag

til

Lov om ændring af ophavsretsloven

§ 1

I lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker, jfr. lovbekendtgørelse nr. 130 af 15. april 1975, som ændret bl.a. ved lov nr. 240 af 8. juni 1977 og senest ved lov nr. 293 af 6. juni 1984, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 15 indsættes som § 15 a:

»§ 15 a. Har en skole eller anden undervisningsinstitution i medfør af aftale med en organisation, som omfatter en væsentlig del af danske ophavsmænd til en bestemt art af værker, ret til i undervisningsvirksomhed at fremstille eksemplarer af udgivne værker ad reprografisk vej, må institutionen på tilsvarende måde og på vilkår svarende til de i aftalen fastsatte fremstille og lade fremstille eksemplarer af udgivne værker af samme art, der ikke omfattes af aftalen. Sådanne eksemplarer må kun udnyttes inden for undervisningsvirksomhed, som omfattes af aftalen.

Stk. 2. Hvad der af organisationen måtte være bestemt om fordelingen af vederlag for den af stk. 1 omfattede fremstilling af eksemplarer mellem de ophavsmænd, som repræsenteres af organisationen, skal finde tilsvarende anvendelse over for ophavsmænd, der ikke repræsenteres af organisationen.

Stk. 3. Hvis hverken en aftale af den i stk. 1 omtalte art eller de i stk. 2 nævnte af organisationen fastsatte bestemmelser giver organisationens medlemmer ret til en sådan individuel afregning, at aftalen eller bestemmelserne kan lægges til grund ved afregning med ophavsmænd, der står uden for organisationen, kan disse dog vælge at gøre krav

på individuelt vederlag. Om nødvendigt fastsættes vederlaget efter reglerne i § 54. Sådanne vederlagskrav kan kun rettes mod organisationen og forældes efter 3 år fra udløbet af det år, i hvilket eksemplar fremstillingen har fundet sted. Forældelsen afbrydes ved skriftligt påkrav.«

2. Efter § 22 indsættes som § 22 a:

»§ 22 a. Værker, som udsendes i radio eller fjernsyn, må fordeles over kabelanlæg og videreudsendes til almenheden ved hjælp af radioanlæg, når dette sker uden ændringer og samtidig med, at udsendelsen finder sted.

Stk. 2. Ophavsmanden har krav på vederlag. Dette gælder dog ikke, når radio- eller fjernsynsudsendelser fordeles over kabelanlæg, som ikke omfatter mere end 25 husstande i en bygning eller i en gruppe af nærliggende bygninger.

Stk. 3. Vederlagskravet kan kun gøres gældende af en af ministeren for kulturelle anliggender godkendt fællesorganisation, som omfatter ophavsmænd, udøvende kunstnere og andre rettighedshavere, herunder fremstillere af grammofonplader eller andre lydoptagelser, radio- eller fjernsynsforetagender og fotografer, hvis værker, præstationer, frembringelser og billeder anvendes i radio- eller fjernsynsudsendelser i Danmark.

Stk. 4. Fællesorganisationens vederlagskrav forældes efter 3 år fra udløbet af det år, i hvilket udnyttelsen fandt sted. Forældelsen afbrydes ved skriftligt påkrav fra fællesorganisationen. Ophavsmandens krav mod fællesorganisationen forældes efter 3 år fra udløbet af det år, i hvilket udnyttelsen fandt sted.

Forældelsen afbrydes ved skriftligt påkrav fra rettighedshaveren.«

3. § 23, stk. 1, 2. punktum, affattes således:

»Dog kan eksemplarer af musikværker ikke uden ophavsmandens samtykke spredes til almenheden gennem udlejning.«

4. Efter § 24 indsættes som § 24 a:

»§ 24 a. Når eksemplarer af værker, beskyttet efter denne lov, er indgået til en forvaltningsmyndighed i forbindelse med dens virksomhed, er ophavsretten ikke til hinder for, at andre forlanger aktindsigt i eksemplarer af værker, herunder forlanger afskrift eller kopi, i overensstemmelse med lovgivningens bestemmelser herom.

Stk. 2. Retten til videre udnyttelse af værker, hvortil der i henhold til stk. 1 er givet adgang, eller hvoraf der er udleveret afskrifter eller kopier, afhænger af de i øvrigt gældende regler.«

5. I § 45, stk. 1, litra b, ophæves: »umiddelbart«.

6. I § 45, stk. 2, § 46, stk. 1, og § 48, stk. 2, ændres »25 år« til »50 år«.

7. I § 45, stk. 3, indsættes i stedet for »§ 22, stk. 2 og 3,«: »§ 22, stk. 3 og 4, § 22 a, § 24 a,«.

8. I § 46, stk. 2, ændres »samt § 22, stk. 2 og 3,« til: », § 22, stk. 3 og 4, samt § 24 a,«.

9. Efter § 47 indsættes som § 47 a:

»§ 47 a. Indgår en grammofonplade eller andre indretninger på hvilke lyd er overført i en radio- eller fjernsynsudsendelse, som samtidigt og uden ændringer fordeles over kabelanlæg eller på samme måde videresendes til almenheden ved hjælp af radioanlæg inden for det i § 46 nævnte tidsrum, har fremstilleren af optagelsen krav på vederlag. Bestemmelserne i § 22 a, stk. 2-4, finder tilsvarende anvendelse.«

10. I § 48, stk. 3, ændres »samt i § 22, stk. 2 og 3,« til: », § 22, stk. 3 og 4, samt § 24 a,«.

11. I § 49, stk. 3, ændres »§ 11, stk. 1, og §§ 14 og 17« til: »§ 11, stk. 1, og §§ 14, 15 a, 17 og 24 a.«

12. I § 54, stk. 1, ændres »§§ 14, 16, 17, 18, 19, 22, 25 og 47« til: »§§ 14, 15 a, stk. 3, 16, 17, 18, 19, 22, 22 a, 25, 47 og 47 a.«

13. I § 54 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Nægter et radio- eller fjernsynsforetagende efter § 48, stk. 1, at give samtykke til, at foretagendets radio- eller fjernsynsudsendelser samtidigt og uden ændringer fordeles over kabelanlæg, eller kan der ikke opnås enighed om vilkårene for en sådan fordeling, kan det i stk. 1 omtalte nævn på begæring af hver af parterne meddele den fornødne tilladelse og fastsætte nærmere vilkår herfor. Afgørelse om fastsættelse af vederlag kan dog af nævnet kun træffes på grundlag af krav fremsat af radio- eller fjernsynsforetagendet gennem den i § 22 a, stk. 3, nævnte fællesorganisation. Bestemmelsen i § 22 a, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.«

14. § 55 ophæves, og i stedet indsættes:

»§ 55. Med bøde straffes den, som forsættigt eller groft uagtsomt

- 1) krænker en andens eneret til et litterært eller kunstnerisk værk ved at råde over det på en måde som nævnt i § 2,
- 2) overtræder § 45, stk. 1, litra a, § 45, stk. 2, § 46, stk. 1, § 48, stk. 1, 2. pkt., § 48, stk. 2, eller § 49, stk. 1, eller
- 3) udbyder til salg eller på anden måde blandt almenheden spreder lyd- eller billedoptagelser, der krænker andres rettigheder efter § 45, stk. 1, litra a, § 45, stk. 2, § 46, stk. 1, § 48, stk. 1, 2. pkt., eller § 48, stk. 2.

Stk. 2. Er en forsættelig overtrædelse af de i stk. 1 nævnte bestemmelser begået ved erhvervsmæssigt at fremstille eller blandt almenheden sprede eksemplarer af litterære eller kunstneriske værker eller af arbejder eller frembringelser, der beskyttes efter §§ 45-49, kan straffen under særligt skærpende omstændigheder stige til hæfte eller fængsel indtil 1 år. Særligt skærpende omstændigheder anses navnlig at foreligge, hvis overtrædelsen vedrører et betydeligt antal eksemplarer, eller hvis der ved overtrædelsen tilsigtes en betydelig vinding.

§ 55 a. Med bøde straffes den, som forsætligt eller groft uagtsomt

- 1) overtræder § 3, stk. 1 og 2, § 26, stk. 2 og 3, § 28, stk. 1, § 39, stk. 1, § 45, stk. 1, litra b og c, § 48, stk. 1, 1. pkt., eller §§ 50-53,
- 2) overtræder forskrifter givet efter § 30, stk. 2, eller efter § 45, stk. 3, jfr. § 30, stk. 2, eller
- 3) overtræder § 45, stk. 3, jfr. §§ 3 og 28, stk. 1.

§ 55 b. Når eksemplarer af værker eller af arbejder og frembringelser, der beskyttes efter §§ 45-49, er fremstillet uden for riget under sådanne omstændigheder, at en tilsvarende fremstilling her i riget ville være i strid med loven, straffes med bøde den, som indfører sådanne eksemplarer med henblik på at sprede disse blandt almenheden. På samme måde straffes den, der indfører sådanne eksemplarer med henblik på offentlig forevisning eller fremførelse.

Stk. 2. Er en overtrædelse af stk. 1, 1. pkt., begået erhvervsmæssigt og under særligt skærpende omstændigheder, jfr. § 55, stk. 2, 2. pkt., kan straffen stige til hæfte eller fængsel indtil 1 år.

§ 55 c. I forskrifter, der udfærdiges efter § 17, stk. 1, 2. pkt., kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

§ 55 d. Er en overtrædelse begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar. Er overtrædelsen begået af en kommune eller et kommunalt fællesskab, der er omfattet af § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges kommunen eller det kommunale fællesskab som sådan bødeansvar.

§ 55 e. Overtrædelser, som omfattes af § 55, stk. 1, § 55 a eller § 55 b, stk. 1, påtales af den forurettede. Efter ophavsmandens død kan overtrædelser af § 3 og af de i medfør af § 30, stk. 2, eller § 45, stk. 3, jfr. § 30, stk. 2, givne forskrifter foruden af den, der som arving indtræder i ophavsmandens rettigheder, påtales af ophavsmandens ægtefælle, slægtning i ret op- eller nedstigende linie eller søskende.

Stk. 2. Overtrædelse af § 53 påtales af det offentlige.

Stk. 3. Efter ophavsmandens død kan endvidere overtrædelser af §§ 3 og 51-52 påtales af det offentlige. Ved overtrædelser af § 3 kan offentlig påtale dog kun finde sted, når kulturelle interesser må anses for krænket ved overtrædelsen.

§ 55 f. Overtrædelser, som omfattes af § 55, stk. 2, eller § 55 b, stk. 2, påtales af det offentlige, når den forurettede begærer dette.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte sager behandles som politisager. Retsmidlerne i retsplejelovens kapitler 72 og 73 kan anvendes i samme omfang som i statsadvokatsager.

15. I § 56, stk. 1, 2. punktum, ændres »strafbart« til: »retsstridigt«, og »kan« ændres til: »skal«.

16. I § 59, ændres »§§ 47 og 48« til: »§§ 47, 47 a og 48«.

17. I § 61, stk. 2, ændres »musikalier« til: »musikværker«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 1985.

Stk. 2. Lovens § 1, nr. 6, finder kun anvendelse, hvis den hidtidige beskyttelsestid på 25 år ikke er udløbet inden den 1. juli 1985.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslaget bygger i vid udstrækning på forslag, der er fremsat i betænkninger, afgivet af det i 1976 nedsatte udvalg vedrørende revision af ophavsretslovgivningen. Det drejer sig om:

- bet. 912/1981: »Licenskonstruktioner og fotokopiering«,
- bet. 944/1982: »Båndafgifter, sanktioner, påtale« og
- bet. 962/1982: »Beskyttelse af kunstneriske præstationer«.

Udvalget har til opgave at foretage en gennemgang af lovgivningen om ophavsret, dvs. lov nr. 158 af 31. maj 1961 om ophavsret til litterære og kunstneriske værker og lov nr. 157 af 31. maj 1961 om retten til fotografiske billeder, samt at fremkomme med forslag til de ændringer i denne lovgivning, som skønnes påkrævede eller ønskelige, navnlig under hensyn til den teknologiske udvikling og den øvrige samfundsudvikling, der har fundet sted siden lovenes vedtagelse i 1961.

Udvalget skal ifølge sit kommissorium søge at nå frem til løsninger, der i videst muligt omfang harmonerer med de forslag, der fremlægges af tilsvarende udvalg i de andre nordiske lande. Baggrunden herfor er ønsket om så langt som muligt at opretholde den høje grad af nordisk retsenhed på dette lovgivningsområde, som det ved gennemførelsen af de nu gældende nordiske love om ophavsret og fotografiret lykkedes at få etableret.

Udvalgsarbejdet finder derfor sted i nær kontakt med arbejdet i de tilsvarende udvalg i de andre nordiske lande, hovedsagelig gennem afholdelsen af regelmæssige formands- og sekretærmøder.

I lovforslaget er kun en del af de forslag, der er stillet i udvalgsbetænkningerne, medtaget. Dette skyldes at nogle af forslagene vedrører spørgsmål, som efter ministeriets opfattelse endnu ikke er tilstrækkeligt afklaret i de øvrige nordiske lande. Det gælder således forslagene i bet. 912/1981 om en præcisering og stramning af bestemmelserne om fremstilling af eksemplarer til privat brug (ophavsretslovens § 11 og fotografifilovens § 5) og om ind-

førelse af nye regler om en såkaldt aftalelicens om reprografisk kopiering af visse artikler m.v. inden for den offentlige administration og erhvervslivet samt de forslag i bet. 962/1982 der afspejler et principielt nyt syn på spørgsmålet om de udøvede kunstneres retsbeskyttelse.

Ministeriet har heller ikke ment ved denne lejlighed at burde stille forslag om en ordning svarende til de i bet. 944/1982 fremsatte forslag om en ophavsretslig afgift på uindspillede lyd- og videobånd. Det er utvivlsomt, at den private båndindspilning af beskyttede værker og præstationer udgør et problem for ophavsmændene, de udøvede kunstnere og fonogram- og videoproducenterne, men der kan rejses indvendinger både af principiel og praktisk art imod at søge problemet løst gennem en afgiftsordning som den foreslåede. Hertil kommer at en sådan afgiftsordning må forekomme mindre aktuel, efter at der ved en i juni 1982 gennemført lovgivning ud fra rent finanspolitiske overvejelser er lagt en afgift på 30 kr. på hver videobåndkassette.

Mens lovforslaget altså ikke har medtaget alle de forslag, der er fremsat i ophavsretsudvalgets betænkninger, indeholder det på den anden side enkelte forslag til lovændringer, der ikke bygger på de nævnte betænkninger, men på en række enkelttalelser fra udvalget.

Det gælder således forslaget i § 24 a der tager sigte på at løse nogle afgrænsningsproblemer i forhold til lovgivningen om offentlighed i forvaltningen og forslaget om en ændring i lovens § 23, der inddrager udleje af grammofonplader m.v. under ophavsmandens eneret.

Udvalget har endvidere i november 1979 afgivet en udtalelse om rettighedsspørgsmål i forbindelse med arkivering af optagelser af radio- og fjernsynsudsendelser i forskningøjemed. Da arkiveringsspørgsmålet for øjeblikket overvejes i den af statsministeren nedsatte mediekommission, har kulturministeriet fundet det rigtigst at afvente resultatet af mediekommissionens overvejelse, før der fremsættes lovforslag på dette område.

Spørgsmålet om adgang til at foretage optagelse af radio- og fjernsynsudsendelser indenfor undervisningsvirksomhed har gennem en årrække givet anledning til vanskeligheder. I 1977 blev der gennemført en midlertidig ændring af ophavsretslovens § 17. Før 1977 var det kun tilladt at foretage lydoptagelser til midlertidigt brug i undervisningen. Ændringen i 1977 indebar, at det blev tilladt uden samtykke fra rettighedshaverne at optage og opbevare såvel radio- som fjernsynsudsendelser til undervisningsbrug indenfor en vis frist (4 år fra første udsendelse) fastsat af kulturministeren efter forhandling med de implicerede parter. Efter fristens udløb slettes optagelserne, medmindre der opnås aftale om fortsat opbevaring. Undervisningsudsendelser kan efter den midlertidige ordning optages uden vederlag. For optagelse af andet end undervisningsudsendelser har rettighedshaverne krav på vederlag.

Vederlagsspørgsmålet og spørgsmålet om vilkårene for brug af § 17-optagelser efter udløbet af den ovennævnte 4-års frist har været genstand for langvarige forhandlinger mellem på den ene side undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune og på den anden side rettighedshaverne repræsenteret af selskabet COPY-DAN. Forhandlingerne er resulteret i, at der er opnået enighed mellem parterne om en aftale, som skal gælde i perioden 1. august 1984 til 31. juli 1986. Det fremgår af aftalen, at den er baseret på den i 1977 gennemførte ændring af § 17, samt at aftalen ophører med at gælde, såfremt der sker en ændring i denne lovregulering.

Spørgsmålet om en ændring af § 17 har også været overvejet i det ophavsretlige revisionsudvalg, der i en udtalelse af 14. april 1983 har fremlagt 2 forslag om gennemførelse af en aftalelicensordning på området. Et flertal i udvalget bestående bl.a. af rettighedsorganisationernes repræsentanter foreslår en ordning, hvorefter der principielt kræves aftale med rettighedshaverne til enhver optagelse af radio- og fjernsynsudsendelser til brug indenfor undervisningsvirksomhed. For at lette brugernes adgang til at indgå sådanne aftaler gennemføres en aftalelicensordning. Aftalelicensen indebærer, at aftaler, som træffes med rettighedshaverne organisationer, efter loven også får virkning i forhold til rettighedshavere, som står udenfor organisationerne, herunder udenlandske rettighedshavere. Kan der ikke opnås enighed mellem undervisningsrådet og rettighedshaverne organisationer forudsætter udvalgsflertallet, at spørgsmålet eventuelt

løses ved frivillig voldgift. Et mindretal i udvalget bestående af udvalgets formand, samt undervisningsministeriets, kulturministeriets og bibliotekstilsynets repræsentanter i udvalget tilslutter sig forslaget om en aftalelicensordning, men finder, at undervisningsområdet i en kortere periode på 1-2 år bør have adgang til frit at optage og bruge udsendelser i radio og fjernsyn uden samtykke fra eller vederlag til rettighedshaverne. Anvendes optagelserne udover den frie brugsperiode, må der træffes aftale med rettighedshaverne. Aftalerne tillægges aftalelicensvirkning i forhold til udenforstående rettighedshavere på samme måde som nævnt ovenfor. Kan der ikke opnås enighed mellem parterne om sådanne aftaler, finder udvalgets mindretal, at spørgsmålet af enhver af parterne bør kunne henskydes til tvungen afgørelse af det i ophavsretslovens § 54 omtalte nævn. DR's repræsentanter i udvalget går ind for, at der efter den frie udnyttelsesperiode bør gælde en egentlig tvangslicensordning.

Efter at der er opnået enighed mellem undervisningsministeriet og rettighedshaverne organisationer om en aftalemæssig løsning inden for rammerne af den gældende § 17, finder kulturministeriet ikke, at det på nuværende tidspunkt vil være rigtigt at stille forslag om en ændring i denne bestemmelse, som kunne forrykke det lovgivningsmæssige grundlag for den mellem parterne opnåede aftalemæssige løsning. Ministeriet finder derfor, at spørgsmålet om en revision af § 17 bør afvente en senere lovrevision og tages op til fornyet vurdering i lyset af de erfaringer, som indvindes i de nærmeste år i forbindelse med den mellem parterne indgåede aftale.

I de senere år har store dele af befolkningen skaffet sig adgang til at se udenlandsk TV ved oprettelse af større eller mindre kabelanlæg. I en række europæiske lande, som har haft en tilsvarende udvikling, har spørgsmålet om rettighedsclearing i forbindelse med en sådan viderespredning af programmer givet anledning til betydelige vanskeligheder og langvarige retssager. Dette har f.eks. været tilfældet i Østrig, Schweiz, Belgien og Holland. Retssagerne har ført til principielle højesteretsafgørelser, som har anerkendt, at der kræves samtykke fra ophavsmændene til en samtidig viderespredning af deres radio- eller fjernsynsudsendte værker ved hjælp af kabelanlæg, samt at ophavsmændene i tilfælde af manglende enighed om vederlag eller andre vilkår vil kunne forbyde viderespredningen af programmer, hvori deres værker indgår. Afgørelserne er truffet på grundlag af national ophavsretslovgivning, som er udformet til

opfyldelse af internationale forpligtelser (Bernerkonventionen af 1971 til værn for litterære og kunstneriske værker), som også er gældende for Danmark.

I mediekommissionens betænkning nr. 974, 1983 om kabelproblematikken og fremførelse af udenlandsk fjernsyn er der fremlagt en række forslag, hvis gennemførelse vil indebære, at der i radiologivningen skabes grundlag for en væsentlig øget spredning af udenlandsk fjernsyn i Danmark. På denne baggrund finder kulturministeriet det påkrævet, at der ved en ændring i ophavsretsloven gennemføres en forenkling af rettighedsclearingen på kabelområdet. Et hertil sigtende forslag er derfor optaget under nr. 2.

Forslaget indebærer, at der gennemføres en generel licensordning, der giver rettighedshaverne en ret til vederlag. Derimod skal rettighedshaverne ikke længere – som tilfældet er efter gældende ret – have mulighed for at kunne forbyde samtidig viderespredning af radio- og fjernsynsprogrammer ved hjælp af kabelanlæg. De mange individuelle rettighedshavere skal endvidere kun kunne gøre deres krav gældende gennem én enkelt af ministeren for kulturelle anliggender godkendt organisation, som skal være fælles for alle typer af rettigheder. Kan der ikke opnås enighed mellem parterne om vederlaget, skal spørgsmålet kunne afgøres af det i lovens § 54 omhandlede nævn, som har den endelige administrative afgørelse. Med hensyn til den særlige beskyttelse, som radio- og fjernsynsforetagender nyder efter ophavsretslovens § 48, foreslås der særskilte regler om § 54 – nævnets kompetence. Der henvises herom til bemærkningerne til nr. 13.

Den foreslåede licensordning betyder et væsentligt indgreb i det eneretsprincip, som i almindelighed ligger til grund for ophavsrettens udøvelse i lande, som har tiltrådt Bernerkonventionen. Som nærmere behandlet nedenfor er det imidlertid i Bernerkonventionens art. 11 bis (2) forudsat, at der kunne være behov for at fravige dette princip, når det gælder samtidig viderespredning af radio- og fjernsynsudsendelser. Efter kulturministeriets opfattelse vil man næppe kunne nå frem til en hensigtsmæssig regulering af forholdene omkring kabelspredningen i Danmark af radio- og fjernsynsudsendelser, hvis man fastholder kravet om, at den enkelte kabeldistributør forud for distributionen skal have indhentet samtykke fra alle der har rettigheder i forbindelse med de programmer, der viderespredes.

For kabelanlæggene er det afgørende at kunne fordele et givet radio- eller fjernsynsforetagendes

program i dets helhed. Et kabelanlæg må være sikker på at have alle de fornødne rettigheder, og fællesantenneanlæggene i Danmark, som uden undtagelse er ikke-kommercielle, og hvoraf mange er meget små, vil let være ude af stand til at håndtere situationer, hvor der fra en rettighedshavers eller en gruppe af rettighedshaveres side måtte blive nedlagt forbud mod kabelspredningen af et enkelt programpunkt, f.eks. en i TV udsendt spillefilm.

En på eneretten og dermed på aftaler baseret ordning kunne efter ministeriets opfattelse vel gennemføres for så vidt angår musikværker, idet det danske KODA har bemyndigelse til at autorisere offentlige fremførelser af et repertoire af musikværker omfattende så godt som hele verden. Men for de andre værkers vedkommende eksisterer der ikke i Danmark organisationer af en til KODA svarende international karakter.

I flere europæiske lande er der gjort forsøg på at løse rettighedsproblemerne omkring kabelspredningen ved aftaler, og enkelte aftaleordninger er også kommet i stand, f.eks. i Belgien. Kulturministeriet må imidlertid være af den opfattelse, at de fremkomne aftaleløsninger næppe vil være praktisk gennemførlige i Danmark. Udover det anførte om organisationsforholdene på rettighedssiden lægger ministeriet herved vægt på, at kabeludviklingen i Danmark har ført til etablering af et stort antal private kabelanlæg i ikke kommercielt regie, som antagelig ville have betydelige vanskeligheder ved at skulle håndtere rettighedsforhandlinger med et ubestemt antal rettighedshaverorganisationer og individuelle rettighedshavere i ind- og udland. På denne baggrund finder ministeriet, at der må siges at knytte sig en betydelig offentlig interesse til en gennemførelse af den foreslåede licensordning.

Ifølge Bernerkonventionens art. 11 bis (2) skal der under en licensordning sikres ophavsmændene et rimeligt vederlag (»an equitable remuneration«), og ordningen må ikke gøre indgreb i deres ideelle rettigheder, jfr. lovens § 3. Begge disse betingelser er opfyldt efter lovforslaget. Forslaget er iøvrigt i vid udstrækning baseret på forslag og synspunkter fremsat i betænkningen »Nabolands-TV i kabel« (NU 1983:12) afgivet af en af Nordisk Ministerråd nedsat arbejdsgruppe.

Udover aftalelicensbestemmelsen i § 15 a om fotokopiering i undervisningsvirksomhed og de nye kabelspredningsbestemmelser i § 22 a indeholder lovforslaget navnlig forslag til en ny regulering på følgende områder:

- Udlejning af grammofonplader m.v. gøres betinget af samtykke fra ophavsmanden (lovforslagets nr. 3 – ændring af lovens § 23).
- Regulering af forholdet mellem ophavsretsloven og loven om offentlighed i forvaltningen (lovforslagets nr. 4 – indsættelse af en ny § 24 a).
- Forlængelse af beskyttelsestiden for så vidt angår de rettigheder, der efter lovens kap. 5 er tillagt udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer og radio- og fjernsynsforetagender (lovforslagets nr. 6 – ændring af §§ 45, 46 og 48).
- Forslag om skærpede sanktioner og bedre påtaleregler i tilfælde af ophavsretskrænkelser (lovforslagets nr. 14 – ophævelse af § 55 og indsættelse af 7 nye bestemmelser § 55 og §§ 55 a – 55 f).

Lovforslaget har været forelagt en bred kreds af organisationer og institutioner til udtalelse. De modtagne svar har stort set været positive bortset fra, at de afspejler en klar meningsmodsatning mellem rettighedshaverne og brugerinteresserne, når det gælder forslaget om nye kabelspredningsbestemmelser.

Lovforslaget medfører ikke statslige eller kommunale merudgifter. Derimod vil den udvidede beskyttelsestid for udøvende kunstnere og fonogramproducenter m.v. kunne medføre merudgifter for Danmarks Radio. Der henvises herom til bemærkningerne til lovforslagets nr. 6.

Lov nr. 158 af 31. maj 1961 om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker er ændret ved lov nr. 174 af 21. marts 1973, lov nr. 250 af 12. juni 1975, lov nr. 240 af 8. juni 1977, lov nr. 177 af 28. april 1982, lov nr. 697 af 21. december 1982 og lov nr. 293 af 6. juni 1984.

Ophavsretsloven er genoptrykt ved lovbekendtgørelse nr. 130 af 15. april 1975 med de i 1973 vedtagne ændringer.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til nr. 1

Til stk. 1

Fotokopieringsteknikken og udviklingen af andre reprografiske fremstillingsmetoder har på afgørende måde ændret situationen med hensyn til fremstilling af eksemplarer af beskyttede værker i forhold til den, der eksisterede, da den gældende ophavsretslovgivning blev gennemført i 1961. Den nye teknik har gjort det muligt for undervisningsinstitutioner, biblioteker, erhvervsvirksomheder, offentlige myndigheder og private at fremstille

eksemplarer af beskyttede værker på en måde og i et omfang, som tidligere var forbeholdt forlag og lignende virksomheder.

Den udbredte anvendelse af fotokopiering m.v. fører i en vis udstrækning til et mindre salg af udgivne publikationer, og forfattere, forlag og andre udgivere må derfor i første række være interesseret i, at kopieringen holdes inden for rimelige grænser og i, at forholdene ikke lægges sådan til rette, at de opfordrer til fotokopiering i unødvendigt omfang. De er naturligvis samtidig interesseret i at kunne varetage de rettigheder loven giver dem i forhold til den fotokopiering, der finder sted.

De ophavsretlige spørgsmål i forbindelse med fotokopieringen er inden for undervisningsvirksomhed på visse områder søgt løst ved aftale mellem rettighedshavernes organisationer og brugerne, jfr. nærmere i det følgende. Sådanne aftaler vil imidlertid ikke give mulighed for reprografisk eksemplar fremstilling af værker af ophavsmænd, der står uden for de pågældende organisationer, herunder udenlandske rettighedshavere.

Forslaget til § 15 a tilstræber at skabe en ordening, der i alt væsentligt svarer til den lovgivning, der i 1979 blev gennemført i Norge og i 1980 i Finland og Sverige. Forslaget bygger på et udkast, tiltrådt af samtlige medlemmer af ophavsretsudvalget med de nedenfor nævnte fravigelser.

§ 15 a hjemler en såkaldt aftalelicens i forhold til de ophavsmænd, som ikke er omfattet af en kollektiv aftale om reprografisk mangfoldiggørelse i undervisningsvirksomhed.

Aftalelicensen er et licenssystem, der forudsætter, at der mellem de berørte parter er truffet aftale på organisationsplan om nærmere bestemte former for udnyttelse af en bestemt type værker. Aftalelicensen indebærer, at den pågældende brug tillige kan finde sted med hensyn til værker af samme art, hvis ophavsmænd ikke er repræsenteret af de aftaleslutende organisationer. Der er således tale om en lovbestemt licens, hvis vilkår retter sig efter de eksisterende aftaler, og som kun træder i kraft, hvis en aftale er indgået.

Ved reprografisk mangfoldiggørelse forstås først og fremmest fotokopiering, men visse andre former for eksemplar fremstilling hører også herunder, f.eks. mangfoldiggørelse på grundlag af en såkaldt master (duplikering eller offset-trykning).

Området for aftalelicensen er fastlagt ved ordene »skole eller anden undervisningsinstitution« samt »i undervisningsvirksomhed«. Disse udtryk skal forstås i vid forstand og dækker således enhver offentlig eller privat foranstaltet kundskabsformidling, som sker i organiseret form. De omfat-

ter således f.eks. også undervisningen på højskoler, undervisning efter loven om fritidsundervisning m.v., pædagogisk virksomhed inden for børne- og ungdomsinstitutioner, videreuddannelse, som foranstalles på arbejdspladser eller af faglige sammenslutninger, korrespondanceundervisning o.lign. samt AV-centraler, som indgår som led i den pædagogiske virksomhed. Afgrænsningen svarer således ganske til den tilsvarende afgrænsning i lovens § 17, jfr. lov nr. 240 af 8. juni 1977.

Aftalelicensen forudsætter, at der er indgået en aftale med en organisation, der omfatter en væsentlig del af danske ophavsmænd til en bestemt art af værker. Udtrykket »ophavsmændene« skal her – som iøvrigt i loven – forstås som omfattende både ophavsmændene selv og dem, som ophavsmændenes rettigheder er overgået til. Om organisationen kan siges at omfatte en væsentlig del af rettighedshaverne (»ophavsmændene«), vil kunne afhænge af en række forskellige faktorer, f.eks. medlemstal, antallet af repræsenterede værker og udformningen af organisationens vedtægter. Den endelige afgørelse af spørgsmålet må i givet fald træffes af en domstol.

I modsætning til, hvad der blev foreslået i ophavsretsudvalgets lovudkast, er det efter forslaget ikke en betingelse for aftalelicensvirkningernes indtræden, at vedkommende organisation og dens vedtægter er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender. Blandt andet på baggrund af at der ikke til den gældende aftalelicensbestemmelse i § 22 er knyttet noget krav om offentlig godkendelse af de aftalesluttende organisationer, må kulturministeriet være af den opfattelse, at krav om godkendelse af en organisation af rettighedshavere kun bør fastsættes i tilfælde, hvor der foreligger generelle licensordninger, og hvor vedkommende rettighedshavere er henvist til at gøre deres vederlagskrav gældende gennem en enkelt bestemt organisation, jfr. lovens §§ 17 og 47 samt lovforslagets § 22 a og § 47 a.

Aftalelicensvirkningen af en overenskomst gælder kun i relation til den bestemte art af værker, som den pågældende organisation omfatter. Aftalelicensens område afhænger derfor af karakteren af de værker, som organisationen repræsenterer, og om hvis udnyttelse den indgår aftale. Indgår en organisation aftale om udnyttelse af samtlige medlemmers værker, uanset art, dækker aftalelicensen kun den særlige art af værker, som organisationen efter sit formål repræsenterer. Spørgsmålet om aftalelicensens rækkevidde bør i videst muligt omfang søges løst ved formuleringen af de grundlæggende aftaler. Problemerne vil i øvrigt mindskes i

den udstrækning, der dannes fællesorganisationer til varetagelse af samtlige berørte rettigheder.

Aftalelicensen giver undervisningsinstitutionerne ret til eksemplar fremstilling af udgivne værker ad reprografisk vej. At værket skal være udgivet indebærer efter definitionen i lovens § 8, stk. 2, at eksemplarer heraf med ophavsmændenes samtykke skal være bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden.

De rettigheder til udnyttelse af ikke-organiserede værker, som følger af aftalelicensen, er i alle henseender afhængige af den grundlæggende aftales område og indhold. Undtager aftalen således visse nærmere beskrevne værker fra kopieringsretten, finder disse undtagelser tillige anvendelse i forhold til de uorganiseredes værker. Indeholder aftalen en ret for det enkelte medlem af organisationen til at nedlægge individuelt forbud mod kopieringen, har de uorganiserede en tilsvarende ret.

De eksemplarer, som er fremstillet i henhold til aftalelicensen, må alene anvendes inden for sådan undervisningsvirksomhed, som er omfattet af aftalen.

En væsentlig forudsætning for at et aftalelicenssystem kan fungere hensigtsmæssigt er at der på det pågældende område eksisterer organisationer, som kan indgå de fornødne aftaler.

For rettighedshavernes vedkommende blev denne forudsætning tilvejebragt ved at en række organisationer af ophavsmænd og udgivere så langt tilbage som i 1977 oprettede fællesorganisationen COPY-DAN. Ifølge sine vedtægter har denne fællesorganisation til opgave at forvalte ophavsrettigheder, der i medfør af aftale eller på andet retligt grundlag udnyttes på en sådan måde, at en fælles forvaltning skønnes hensigtsmæssig.

Det er i vedtægterne bestemt, at såvel organisationer som enkeltpersoner kan få rettigheder forvaltet gennem fællesorganisationen, som iøvrigt i sin forvaltning er forpligtet til at tilstræbe at give danske og udenlandske rettighedshavere samme behandling i overensstemmelse med de internationale ophavsretlige konventioners krav om såkaldt »national behandling«.

Den første aftale om vilkårene for kopiering for undervisningsområdet blev indgået som en forsøgs mæssig ordning omfattende folkeskolen, gymnasierne og HF-kurserne. Aftaleparterne var på den ene side COPY-DAN og på den anden side undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og Københavns og Frederiksberg kommuner.

I henhold til aftalen skulle der betales 8 øre pr. kopiside. Dette beløb blev efter særskilt aftale mellem parterne fastsat ved frivillig voldgift.

Aftalen er senere forlænget for skoleåret 1982-83 og samtidig forhøjedes betalingen til 9 øre pr. kopiside. En yderligere forlængelse med nogle mindre korrektioner er senest sket for skoleåret 1983-84.

Siden 1980-81 er der udbetalt et årligt acontobeløb fra undervisningsministeriet til COPY-DAN på 6,4 mill. kr., hvilket beløb modregnes i de kommende bloktilskud.

Fra og med skoleåret 1983-84 foreligger endvidere en aftale for seminarieområdet (lærerseminarier, børnehaver og fritidspædagogseminarier, husholdningsseminarier, socialpædagogiske seminarier og håndarbejdsseminarier).

Der udbetales foreløbig et årligt acontobeløb fra undervisningsministeriet til COPY-DAN på 800.000 kr. Beløbet modregnes gennem kompenserende besparelser under de respektive seminariekonti på finansloven.

Det er hensigten med tiden at udbygge aftaleområdet til hele undervisningsområdet (erhvervsuddannelsesskoler, fritidsundervisning, universiteter og højere læreanstalter m.fl.).

COPY-DAN har til administration af de aftaler, der hidtil er indgået vedrørende fotokopieringen på undervisningsområdet oprettet forvaltningssektorerne »Skolekopier« og »Seminariekopier«. På andre områder fungerer foreløbig forvaltningssektorerne »TV til søfarende« og »§ 17-kopier«. I forvaltningen søger man såvidt muligt at sikre basis for en individuel fordeling til rettighedshaverne.

Stort set kan det siges at COPY-DAN på undervisningsområdet har været i stand til at opbygge forvaltningen således, at denne reelt har virket, som om den havde en aftalelicensbestemmelse som grundlag. Uanset dette vil det imidlertid efter ministeriets opfattelse være rigtigst at indføre den lovhjemlede aftalelicens, der ikke mindst vil kunne få betydning, når en aftale indgås om kopieringen ved de højere læreanstalter, hvor det må antages at kopieringen i udstrakt grad vil omfatte beskyttede værker af udenlandske rettighedshavere.

Med henblik på den mulighed at parterne ikke kan nå til enighed om de aftaler, der er tænkt at skulle udløse aftalelicensvirkning, har man i Norge og Sverige givet regler om en særlig statslig mæglingsprocedure. I den finske lov er det bestemt, at der kan blive tale om afgørelse ved tvungen voldgift.

For Danmarks vedkommende tyder de hidtidige erfaringer på at de nødvendige aftaler vil kunne

bringes i stand, idet begge aftaleparter erkender betydningen heraf. Der synes under alle omstændigheder ikke at være behov for bestemmelser om tvungen voldgift eller lignende som også ville give reglen i § 15 a en betydelig lighed med en generel licensordning.

Ministeriet kan dog tilslutte sig det synspunkt der er kommet til udtryk i revisionsudvalgets betænkning »Licenskonstruktioner og fotokopiering« s. 104, hvor det anføres, at en mæglingsprocedure, som den der er institueret i Sverige, vil frembyde en hensigtsmæssig løsning af problemerne. Udvalget tilføjer, at det ved udformningen af lovbestemmelser om mægling imidlertid vil være nødvendigt at have et overblik over samtlige aftalelicensordninger i lovgivningen, og udvalget vil derfor først fremsætte forslag herom i sin afsluttende betænkning.

Ministeriet finder på denne baggrund ikke, at det vil være nødvendigt eller hensigtsmæssigt på nuværende tidspunkt at stille forslag om særlige regler for det tilfælde, at parterne ikke skulle kunne nå til enighed om aftaler. Hvis der imod forventning skulle opstå alvorlige konfliktsituationer i tiden indtil der eventuelt vil kunne gennemføres specielle bestemmelser om mægling, må man kunne påregne, at en afgørelse vil blive truffet ved en mellem parterne aftalt voldgift.

Til stk. 2

Det udtrykkes som en hovedregel, at organisationernes vedtagelser om fordelingen af vederlaget for udnyttelsen finder tilsvarende anvendelse over for de ikke-organiserede ophavsmænd, herunder udenlandske rettighedshavere. En sådan hovedregel gør det muligt for organisationerne at foretage en praktisk tilrettelæggelse af udlodningerne og – om det måtte ønskes – at træffe bestemmelse om kollektiv anvendelse af de indkomne midler. Forslaget indebærer tillige, at organisationerne ikke kan forskelsbehandle medlemmer og ikke-medlemmer. Man har ikke fundet det påkrævet – som i ophavsretsudvalgets udkast – i selve forslaget tekst at indarbejde en udtrykkelig forudsætning om, at vedkommende organisation kan træffe bestemmelse om vederlagets anvendelse til kollektive formål.

Den regel, der er udtrykt i stk. 2 stemmer overens med, hvad der allerede følger af de aftaler COPY-DAN har indgået med det offentlige.

Til stk. 3

Den ovenfor nævnte hovedregel i stk. 2 modificeres i nogen grad i stk. 3, hvorefter de udenforstående ophavsmænd kan gøre krav på individuelt vederlag, uanset at organisationerne måtte have fastsat bestemmelser om kollektiv fordeling. Reglen er anset for nødvendig af hensyn til bestemmelserne i Bernerkonventionen. Ifølge denne konventions artikel 9, er der tillagt ophavsmændene eneret til at tillade reproduktion af deres værker på enhver måde og i enhver form alene med de undtagelser, der fremgår af artikel 9, stk. 2. Berneunionens lande kan herefter kun i visse særlige tilfælde i deres lovgivning tillade reproduktion uden samtykke af beskyttede litterære og kunstneriske værker – og kun under den forudsætning, at en sådan reproduktion ikke på skadelig måde påvirker den normale udnyttelse af værket og ikke på urimelig måde gør indgreb i ophavsmandens legitime interesser.

Da man ikke kan udelukke, at der vil kunne opstå vanskeligheder i forbindelse med fastsættelsen af det individuelle vederlags størrelse, er der givet mulighed for, at spørgsmålet indbringes for det i ophavsretslovens § 54 omtalte nævn. Herved sikres de udenforstående mod urimelige konsekvenser af kollektive ordninger, samtidig med, at proceduren formentlig vil betyde, at bagatelagte krav ikke kommer til påkendelse.

Krav om individuelt vederlag kan kun rettes mod den pågældende organisation, der således friholder brugerparten for krav på vederlag for udnyttelsen. Det påhviler rettighedshaverne selv at rejse kravet og at dokumentere den stedfundne brug. Af hensyn til organisationernes administration er det bestemt, at krav på individuelt vederlag forældes i løbet af 3 år efter udløbet af det år, i hvilket eksemplarfremsættelsen har fundet sted. Derved undgås, at organisationerne nødsages til at hensætte større beløb i en længere årrække til dækning af uanmeldte krav. Forældelsen kan afbrydes ved skriftligt påkrav, og der løber herefter en ny forældelsesfrist på 3 år.

Bestemmelsen om at udenforstående rettighedshavere altid kan vælge at gøre krav på individuelt vederlag i det i stk. 3 omhandlede tilfælde svarer til bestemmelser i de tilsvarende svenske og finske aftalicensregler og har – såvidt vides – ikke givet anledning til særlige vanskeligheder i disse lande. Specielt for udenlandske rettighedshavere vil aftalicensbestemmelsen i det hele først få reel betydning, efterhånden som det lykkes at få tilvejebragt gensidighedsaftaler mellem COPY-DAN og tilsvarende organisationer, der måtte findes eller blive dannet i andre lande.

Til nr. 2

Efter ophavsretslovens § 2 har ophavsmanden til et litterært eller kunstnerisk værk en eneret til enhver ny offentlig fremførelse af hans værk. Eneretten indebærer, at sådanne fremførelser kun må foretages med samtykke fra ophavsmanden. Under begrebet »offentlig fremførelse« falder ikke alene fremførelser ved en tilstedeværende kunstner, mekanisk gengivelse ved hjælp af højtaler o.lign., men også udsendelse af værket i radio og fjernsyn samt enhver samtidig eller tidsforskudt videreudsendelse af radio- eller fjernsynsudsendelser over kabelanlæg, forudsat at videreudsendelsen sker til en kreds, som må betegnes som offentlig. Det er især spørgsmålet om rettighedsforholdene ved den *samtidige* og *uændrede* kabelspredning af radio- og fjernsynsudsendelser, der i de senere år har været meget diskuteret i Europa, og det er dette spørgsmål, som søges løst ved den foreslåede nye licensregulering i § 22 a.

Da der ikke foreligger danske retsafgørelser på området, kan der ikke siges noget sikkert om, hvor stort et kabelanlæg efter gældende ret skal være, for at samtidig videreudsendelse af radio- eller fjernsynsudsendelser over anlægget indebærer en selvstændig ny offentlig fremførelse, som kræver samtykke fra ophavsmanden efter § 2. Kabelspredningsspørgsmålet har imidlertid som nævnt været genstand for retssager i andre vesteuropæiske lande. Retssagerne har ført til en principiel anerkendelse af ophavsmændenes ret til at autorisere samtidig viderespredning over kabelanlæg af deres radio- eller fjernsynsudsendte værker. Afgørelserne må ses på baggrund af bestemmelsen i art. 11 bis i Bernerkonventionen senest af 1971, som også er tiltrådt af Danmark. Art. 11 bis har følgende ordlyd:

»(1.) Ophavsmænd til litterære og kunstneriske værker har eneret til at tillade:

- radioudsendelse af deres værker eller overføring af disse til almenheden ved hjælp af ethvert andet middel, der tjener til trådløst at udsprede tegn, lyde eller billeder;
- enhver offentlig gengivelse med eller uden tråd af det radioudsendte værk, når denne gengivelse iværksættes af en anden organisation end den oprindelige:

(2.) Det er forbeholdt unionslandenes lovgivning at fastsætte vilkårene for udøvelsen af de i stk. 1 omhandlede rettigheder, men disse vilkår skal være strengt begrænsede til det land, der har

fastsat dem. De kan i intet tilfælde gøre indgreb i ophavsmandens personligt ideelle ret eller i den ham tilkommende ret til at erholde et rimeligt vederlag, som i mangel af mindelig overenskomst fastsættes af den dertil kompetente myndighed.«

Bestemmelsen i ophavsretslovens § 2 blev gennemført i 1961 bl.a. med sigte på at opfylde Danmarks forpligtelse efter art. 11 bis (1).

Den foreslåede bestemmelse i § 22 a medfører, at Danmark udnytter hjemmelen i art. 11 bis (2) til at gennemføre en forenkling af rettighedsclearingen på kabelområdet. Den nye regulering indebærer i hovedsagen følgende:

- 1) Samtidig og uændret viderefordeling af radio- og TV-programmer over kabelanlæg skal ikke længere kræve samtykke fra ophavsmændene. Viderefordelingen kan foretages frit, men ophavsmændene skal – i overensstemmelse med Danmarks minimumsforpligtelser efter art. 11 bis (2) – have krav på et vederlag, jfr. lovforslagets § 22 a, stk. 2.
- 2) For at reducere de praktiske vanskeligheder i forbindelse med vederlagsafregningen bestemmes det i § 22 a, stk. 3, at vederlaget skal kunne afregnes hos én enkelt af ministeren for kulturelle anliggender godkendt organisation, f.eks. selskabet COPY-DAN, som skal være fælles for alle typer af rettigheder.
- 3) Med henblik på at undgå langvarige retssager omkring spørgsmålet, hvormange abonnenter et kabelanlæg skal omfatte, for at den samtidige viderefordeling af radio- og fjernsynsudsendelser indebærer en ny selvstændig offentlig fremførelse, foreslås retstilstanden præciseret således, at alle kabelanlæg skal betale vederlag til rettighedshaverne, medmindre anlægget har en så klar privat karakter (ikke omfatter mere end 25 husstande i en bygning eller i en gruppe nærliggende bygninger), at programspredningen falder udenfor den ophavsretlige regulering.
- 4) For at modvirke at forhandlinger om vederlagets størrelse trækker i langdrag, bestemmes det ved en tilføjelse til lovens § 54, at enhver af parterne kan indbringe vederlagsspørgsmålet for det i § 54 omtalte nævn, som har den endelige administrative afgørelse.
- 5) Vederlagskravet skal efter forslaget § 22 a, stk. 4 være undergivet en relativ kort forældelse på 3 år. Formålet er at undgå, at den fællesorganisation, som efter lovforslaget forventes etableret f.eks. inden for rammerne af COPY-DAN, nødsages til over en længere årrække at hen-

sætte betydelige beløb til dækning af uanmeldte krav.

Med hensyn til de enkelte bestemmelser i § 22 a bemærkes:

Til stk. 1

Adgangen til at viderefordre beskyttede værker efter stk. 1 gælder for alle værker, som udsendes i radio eller fjernsyn. Ved udtrykket »udsendes i radio eller fjernsyn« forstås i § 22 a alle former for teknisk programudsendelse, som sker ved radiospredning, medmindre udsendelsen sker i kodet form, jfr. herom nærmere nedenfor. Begrebet radiospredning omfatter efter radioloven af 1973, som er udformet under hensyn til bestemmelserne i radioreglementet til den internationale telekommunikationskonvention, enhver radiokommunikationstjeneste, i hvilken transmissionerne er bestemt til at kunne modtages direkte af offentligheden i almindelighed. Som de paktisk vigtigste eksempler på udsendelser, som herefter er omfattet af licensbestemmelserne i § 22 a, kan nævnes fordeling af danske eller udenlandske programmer, som det enkelte anlæg kan modtage direkte »fra luften« fra konventionelle radio- eller TV-jordsendenet, og udsendelser, som i slutningen af 1980'erne vil kunne modtages fra direkte sendende radiospredningssatellitter.

I visse tilfælde er modtagning og kabelfordeling af udenlandske radiospredningsudsendelser, som udsendes via konventionelle jordsendenet, ikke mulig uden bistand fra de offentlige teleforvaltninger. Bistanden kan bestå i, at programmerne fremføres til kabelanlægget ved forskellige former for lukket teletransport (langdistancefremføring via radiokæde, langdistancekabel, kommunikationssatellit o.lign). De nævnte teletransporter er i sig selv ikke tilgængelige for almenheden. Viderefordeling af de fremførte programmer vil derfor kun være omfattet af § 22 a, hvis der er tale om fremføring af udsendelser, som samtidigt er genstand for direkte udsendelse til almenheden (radiospredning), f.eks. ved at der i et naboland samtidigt sker en udsendelse til almenheden. Distribueres programmet udelukkende ved hjælp af radiokæde eller via såkaldte kommunikationssatellitter (»fixed satellite service«), kan der ikke foretages viderefordeling af programmerne over et kabelanlæg med støtte i § 22 a. Viderepredning af sådanne programmer er – ligesom enhver selvstændig programspredning over et kabelanlæg – undergivet de almindelige eneretsbestemmelser i lovens § 2.

I Danmark som i en række andre europæiske lande foreligger der planer om udsendelse af nye radio- og TV-programmer på subscriptionsbasis. Kontrollen med at uvedkommende ikke tilegner sig de udsendte programmer tænkes i en del sådanne tilfælde tilvejebragt ved en forvrængning af de udsendte signaler, således at signalet kun kan genoprettes ved køb af en dekoder. Da finansieringsgrundlaget for udsendelsesvirksomheden i sådanne tilfælde direkte er baseret på indtægterne fra omsætningen af dekodere, finder kulturministeriet det ikke rimeligt, at den generelle licensordning finder anvendelse på programmer, som udsendes i kodet form. Udsendelser af denne art falder derfor uden § 22 a.

Efter stk. 1 skal viderefordelingen ske samtidig med, at udsendelsen finder sted, og uden at der foretages nogen ændring i de udsendte værker. Dette indebærer, at enhver programfordeling over et kabelanlæg, som er baseret på afspilning af en optagelse, eller som iøvrigt har karakter af egen udsendelsesvirksomhed, falder udenfor § 22 a. Udenlandske fjernsynsprogrammer, som i fremtiden lovligt måtte blive forsynet med dansk tekst eller tale, er omfattet af § 22 a forudsat at tekstinng eller speakercommentaren er foretaget af det for udsendelserne ansvarlige radio- og fjernsynsforetagende. En samtidig speakercommentar eller en i fremtiden mulig tekstning foretaget af det modtagende kabelanlæg vil derimod bevirke, at kabelviderespredning af den ændrede udsendelse falder udenfor § 22 a.

I forbindelse med bestræbelserne på at gøre programmer fra udenlandske radiospredningsinstitutioner tilgængelige for viderefordeling over danske kabelanlæg, kan det ikke udelukkes, at det kan være nødvendigt af tekniske grunde at fremføre programmerne trådløst ved hjælp af radioanlæg på en måde, som har karakter af en fornyet udsendelse direkte til almenheden (rebroadcasting). Bestemmelsen i § 22 a, stk. 1 er derfor i forhold til de i programmerne medvirkende ophavsmænd i overensstemmelse med Bernerkonventionens art. 11 bis også gjort anvendelig på en sådan videreudsendelse. Med hensyn til radiofoniernes retsbeskyttelse efter ophavsretslovens § 48 henvises til bemærkninger nedenfor under nr. 13.

Såvel den nuværende eneretsbestemmelse i ophavsretslovens § 2 om offentlig fremførelse som den foreslåede nye licensbestemmelse i § 22 a gælder i overensstemmelse med Bernerkonventionens art. 11 bis for *enhver* udsendelse i radio eller fjernsyn, uanset om der er tale om danske eller udenlandske programmer.

I enkelte Bernerkonventionslande har man gennemført bestemmelser, som undtager samtidig kabelspredning af de nationale programmer fra ophavsmændenes rettigheder. Baggrunden har dels været offentligtretlige bestemmelser, som forpligter den nationale radiofoni til, om nødvendigt også ved etablering af kabelanlæg, at sørge for, at de nationale programmer står til rådighed for hele landets befolkning, dels en vis generel formodning i retning af, at ophavsmændenes kabelspredningsrettigheder må anses for dækket af de udsendelsesaftaler, som er truffet med de nationale radio- og fjernsynsforetagender.

Kulturministeriet har overvejet, om tilsvarende bestemmelser bør gennemføres i den danske lov. Ministeriet er imidlertid nået til det resultat, at en bestemmelse af den nævnte art ikke vil være hensigtsmæssig. Efter Bernerkonventionen er der intet til hinder for at gennemføre en undtagelsesbestemmelse for den nationale programspredning i forhold til *danske* ophavsmænd. Derimod vil det efter ministeriets opfattelse være vanskeligt foreneligt med Danmarks forpligtelser efter Bernerkonventionens art. 11 bis at bringe en sådan bestemmelse i anvendelse overfor rettighedshavere fra andre Bernerkonventionslande. En undtagelse for de nationale programmer vil derfor kunne udgøre en alvorlig belastning for det samarbejde mellem én fælles dansk opkrævningsinstitution for alle typer af rettigheder og udlandet, som efter kulturministeriets opfattelse må anses for en helt afgørende forudsætning for, at den af ministeriet ønskede forenkling af rettighedsclearingen praktisk kan komme i stand. Lovforslaget indeholder derfor ikke forslag om nogen undtagelse for danske programmer.

Bestemmelsen i § 22 a, stk. 1, vedrører kun selve fordelingen af radio- eller fjernsynsudsendelser over kabelanlæg eller videreudsendelse til almenheden ved hjælp af radioanlæg. Sker der i tilslutning til en sådan fordeling eller videreudsendelse en selvstændig ny offentlig fremførelse f.eks. ved højtaler- eller skærmgengivelse i butikker, storcentre, lufthavne og lignende offentligt tilgængelige steder, omfattes forholdet ikke af § 22 a, men af den almindelige eneretsbestemmelse i ophavsretslovens § 2. Det samme gælder de i lovens § 2, stk. 3, nævnte fremførelser i erhvervsvirksomheder (industrimusik o.lign.).

Retten til viderefordeling eller udsendelse efter § 22 a gælder for alle typer af værker. Kulturministeriet er opmærksom på, at der kan anføres grunde, som taler for, at visse typer værker f.eks. filmværker og sceniske værker af hensyn til værkernes

kommercielle udnyttelse ikke burde kunne videreføres over kabelanlæg uden samtykke fra rettighedshaverne, eller at rettighedshaverne i det mindste burde bevare muligheden for i særlige tilfælde at kunne forbyde kabelspredning f.eks. af en film, som bringes i TV.

Ministeriet finder imidlertid ikke, at der er nogen reel mulighed for, at de enkelte kabelanlæg teknisk og administrativt kan imødekomme eventuelle ønsker fra de pågældende rettighedshaveres side om udeladelse af enkelte programenheder f.eks. en film, i den samlede programflade. Bestemmelsen i § 22 a indeholder derfor ikke undtagelsesbestemmelser af den nævnte art.

Til stk. 2 og 3

Efter stk. 2 har rettighedshaverne et lovsikret krav på vederlag for den spredning af beskyttet programstof, som kabelanlæggene frit kan foretage efter stk. 1 uden samtykke fra rettighedshaverne. Praktisk vil det ikke være muligt for de enkelte anlæg, der som oftest har karakter af private foreninger uden nogen særlig administration, at foretage afregning med de mange individuelle rettighedshavere, som er involveret i spredningen af de for anlægget tilgængelige programmer. Det foreslås derfor i stk. 3, at alle vederlagsrettigheder i forbindelse med kabelspredningen i Danmark skal kunne klare gennem én enkelt af ministeren for kulturelle anliggender godkendt fællesorganisation. Fællesorganisationen skal efter forslaget være bemyndiget til at varetage opkrævningen af vederlag for samtlige grupper af rettighedshavere, dvs. at organisationen – udover de egentlige ophavsrettigheder til litterære og kunstneriske værker efter lovens kap. I – også skal administrere de vederlagskrav, som udøvende kunstnere og grammofonpladeproducenter vil kunne gøre gældende, jfr. de i lovforslaget foreslåede ændringer til bestemmelserne i §§ 45 og 47 a.

Det samme gælder vederlagskrav, som f.eks. filmproducenter og radio- og fjernsynsselskaber kan dokumentere at have erhvervet ved aftale med de i programmerne medvirkende ophavsmænd og udøvende kunstnere eller på anden måde, f.eks. i kraft af ansættelsesforhold. Som tidligere berørt gælder det herudover særligt for radio- og fjernsynsforetagender, at deres udsendelser efter ophavsretslovens § 48, stk. 1, ikke uden foretagendets samtykke må udsendes af andre, hvadenten der er tale om trådløs udsendelse eller udsendelse over kabelanlæg. Med hensyn til den nærmere udøvelse af radiofoniernes senderet efter § 48 henvises til

lovforslagets nr. 13. Efter dette forslag vil det i § 54 omhandlede nævn have mulighed for at gribe regulerende ind, hvis et radio- eller fjernsynsforetagende uden hensyn til foreliggende almene samfundsinteresser skulle nægte at give tilladelse til kabelviderspredning af foretagendets udsendelser eller stille urimelige vilkår for en sådan viderspredning. I det omfang et radio- eller fjernsynsforetagende skulle gøre en tilladelse efter ophavsretslovens § 48 betinget af vederlag følger det af lovforslagets nr. 13, at også et sådant vederlagskrav, som ikke er begrundet i en ved aftale eller på anden måde erhvervet ophavsret, kun kan gøres gældende gennem den i § 22 a, stk. 3, nævnte fællesorganisation. Varetagelsen af de omtalte producentrettigheder inden for en enkelt fællesinstitution, f.eks. COPY-DAN, vil nødvendiggøre, at der gennemføres bestemmelser, der indebærer, at kunstnerorganisationerne indrømmer sådanne rettigheder en rimelig medindflydelse i den overordnede ledelsesstruktur, som må fastlægges for den nye forvaltningssektor.

Med forslaget om en centraliseret rettighedsclearing har det været forudsat, at fællesorganisationen i forhold til det enkelte kabelanlæg søger fastlagt et samlet afgiftsbeløb afpasset efter det antal af programmer, som spredes over anlægget. Fordelingen af det opkrævede vederlag bør være kabelanlæggene uvedkommende. Vederlagsfordelingen bør ske efter internt i fællesorganisationen vedtagne fordelingsnormer, som fastsættes i samarbejde med tilsvarende institutioner i andre lande, hvis rettighedshavere efter Danmarks internationale forpligtelser har krav på at få del i det opkrævede vederlag. Vederlagsfordelingen bør med fradrag af administrationsomkostninger af organisationen såvidt muligt søges gennemført i form af individuel afregning på samme måde, som det i dag sker på komponistområdet inden for selskabet KODA. En gennemførelse af den foreslåede fælles rettighedsforvaltning på kabelområdet vil i øvrigt nødvendiggøre en mindre begrænsning i KODAs virkeområde, således som det er fastlagt ved den af kulturministeriet i henhold til lov af 14. februar 1935 om Det kgl. Teater og om oprettelsen af en kulturel fond udstedte eneretsbevilling. Det samme gælder for de koncessioner, som ministeriet har udstedt til selskaberne KODA-DRAMATIK og DRAMA-RET, som varetager rettighedsforvaltningen af visse dramatiske og musikdramatiske værker.

Størrelsen af det samlede vederlag for programspredningen over det enkelte kabelanlæg bør efter ministeriets opfattelse afpasses efter de aftaler, som

måtte være indgået på området i Europa. Ved vederlagsfastsættelsen må det tages i betragtning, at spredningen af udenlandske programmer har et vist sekundært præg i forhold til spredningen af de danske programmer, for hvilke kabelabonnenterne gennem licensbetaling til DR dækker de fulde omkostninger ved programmernes produktion og distribution. Når det gælder fastlæggelse af den del af vederlaget, som skal tilkomme radio- og fjernsynsselskaberne, bør hensyn – uanset på hvilket grundlag kravet rejses – særskilt tages til, om selskaberne rent faktisk opnår en øget indtjening gennem reklameindtægter som følge af videre-spredningen af deres programmer i Danmark. Samlet bør det vederlag, som den enkelte kabelabonnent skal udrede til rettighedshaverne for en given programspredning efter § 22 a, efter kulturministeriets opfattelse ikke overstige en vis mindre procentdel af, hvad der betales i licens til DR for eksistensen af de danske programmer.

Ansvaret for vederlagsafregningen med rettighedshavernes fællesorganisation påhviler principielt ejeren af det enkelte kabelanlæg, men den foreslåede licensordning udelukker ikke, at der – f.eks. i forbindelse med etableringen af det såkaldte hybridnet – ved teleforvaltningernes mellemkomst træffes aftale med rettighedshavernes fællesorganisation om visse rettighedstakster, som derefter eventuelt opkræves sammen med de tekniske abonnementsafgifter for tilslutning til hybridnettet.

Kan der ikke mellem fællesorganisationen og kabelanlæggene opnås enighed om størrelsen af det vederlag, som skal betales for spredning af et givent antal programmer, kan spørgsmålet indbringes for det i § 54 omhandlede nævn, jfr. nedenfor under nr. 12 og 13, som har den endelige administrative afgørelse.

Skulle der indenfor fællesorganisationen ikke kunne opnås enighed om den interne fordeling af det samlede vederlagsprovenu mellem de forskellige grupper af rettighedshavere, finder ministeriet, at sådanne spørgsmål bør løses ved intern voldgift eller lignende.

I stk. 2, 2. punktum, bestemmes det, at vederlagskravet ikke kan gøres gældende overfor kabelanlæg, som er af en så begrænset størrelse (25 husstande i en bygning eller en gruppe af nærtliggende bygninger), at de efter almindelig opfattelse har et utvivlsomt privat præg, som medfører, at videre-spredningen af programmer over anlægget er ophavsretten uvedkommende. Formålet med denne lovgivningsmæssige præcisering af området for rettighedshavernes vederlagskrav i henhold til § 22 a, stk. 2, jfr. §§ 45 og 47 a, er som nævnt at undgå

unødige og langvarige retstvister, som vil kunne hæmme udviklingen på kabelområdet. Ved fastlæggelsen af antallet 25 husstande har ministeriet også taget hensyn til, at der efter ministeriet for offentlige arbejders bekendtgørelse om fællesantenneanlæg m.v. af 8. september 1981 ikke kræves nogen teknisk oprettelsestilladelse for kabelanlæg i ejendomme, der omfatter mindre end 25 privatbeboelser. Den foreslåede undergrænse vil endvidere efter ministeriets opfattelse skabe mulighed for, at der kan fastlægges et rimeligt vederlagsniveau for den enkelte kabelabonnent baseret på et bredt solidarisk opkrævningsgrundlag. Undergrænsen vil endelig bidrage til, at man så vidt muligt undgår, at de ophavsretlige vederlag på en uheldig måde kommer til at influere på udbygningstakten for et kommende hybridnet.

Til stk. 4

Vederlagskrav efter § 22 a, stk. 2, må efter gældende ret antages at være undergivet en 20-årig forældelse efter bestemmelsen i Danske Lovs 5-14-4, idet den 5-årige forældelse, som findes i lov nr. 274 af 22. december 1908, næppe kan finde anvendelse på vederlag efter § 22 a som følge af, at vederlagskravet ikke direkte kan henføres under nogen af de fordringskategorier, som loven beskriver.

Efter kulturministeriets opfattelse ville det være nærliggende at fastsætte, at § 22 a – vederlagskrav skulle være undergivet en 5-årig forældelse svarende til 1908-loven. Efter nærmere overvejelse er ministeriet imidlertid nået til det resultat, at selv en 5-årig forældelse vil skabe betydelige administrative afregningsproblemer for den i stk. 3 nævnte danske fællesorganisation. Det må herved navnlig tages i betragtning, at organisationen skal foretage en så vidt mulig individuel afregning i forhold til et meget stort ubestemt antal udenlandske rettighedshavere, hvis værker og præstationer indgår i radio- og TV-programmer, som spredes over kabelanlæg i Danmark. For at undgå at fællesorganisationen nødsages til over en længere årrække at hensætte betydelige beløb til dækning af uanmeldte krav, foreslås det derfor i stk. 4, at vederlagskrav efter § 22 a, stk. 2, skal være undergivet en 3-årig forældelse. Forældelsen omfatter både de krav, som kan rettes af fællesorganisationen mod kabelanlæggene, og de krav, som de enkelte rettighedshavere kan rette mod fællesorganisationen. Reelt er der tale om eet vederlagskrav – rettighedshaverens krav mod kabelanlæggene – hvor fællesorganisationen er bærer af kravet. Af retstekniske

grunde er bestemmelsen udformet således, at der etableres særskilte forældelsesforløb for rettighedshavernes krav mod organisationen og dennes krav mod kabelanlæggene. For at tilgodese hensynet til en hurtig og effektiv rettighedsclearing foreslås det videre, at en afbrydelse af forældelsen ikke skal kræve, at der foretages retslige skridt overfor kabelanlæggene eller fællesorganisationen, men at forældelsen skal kunne afbrydes ved skriftligt påkrav, og der løber herefter en ny forældelsesfrist på 3 år.

Til nr. 3

Ændringsforslaget går ud på en udvidelse af ophavsmandens eneret for så vidt angår udlejning af eksemplarer af musikværker. Mens der efter gældende lov kun kræves samtykke fra ophavsmanden til udlejning af noder (musikalier) udvides kravet herom ved forslaget til at gælde udlejning af enhver form for eksemplarer af musikværker, altså også f.eks. grammofonplader og indspillede kassettebånd.

Det er et grundlæggende udgangspunkt for den ophavsretlige lovgivning, at ophavsmanden bør have eneret til enhver udnyttelse af værket, der ikke er af helt uvæsentlig økonomisk betydning. Et vigtigt element i eneretten er den ret, som lovens § 2 tillægger ophavsmanden til at bestemme over spredningen til almenheden af eksemplarer af værket. Da eneretten til spredning af eksemplarer blev gennemført som et princip i 1961 mente man dog, af hensyn til den frie omsættelighed af varer, at måtte gøre væsentlige indskrænkninger i denne ret, og det blev således fastsat som en hovedregel jfr. §§ 23 og 25, at når et værk lovligt var udgivet, skulle de af udgivelsen omfattede eksemplarer frit kunne spredes videre ved salg, gave, udlån og udleje m.v. Eneretten til spredning af udgivne værkseksemplarer blev alene opretholdt med hensyn til spredningsformer, som man dengang måtte tillægge væsentlig og selvstændig økonomisk betydning for ophavsmanden. For så vidt angår musikværker bevarede eneretten ud fra dette synspunkt kun for udlejningen af noder. Udlejning af grammofonplader spillede da ingen nævneværdig praktisk rolle, og man syntes ikke på det tidspunkt at have anset det for nødvendigt at lade eneretten omfatte også denne spredningsform.

Dette forhold har imidlertid i de senere år ændret sig på afgørende måde. Der findes allerede her i landet et antal forretninger, som driver virksomhed med udlejning af grammofonplader, og ministeriet har modtaget flere forespørgsler om

lovligheden af at etablere en sådan forretningsvirksomhed. Erfaringer fra udlandet godtgør, at sådanne udlejningsbutikker som oftest annoncerer ikke blot med udlejning af grammofonplader, men også med salg af uindspillede lydånd. Der er ingen tvivl om, at sådanne forretningers opståen har nær sammenhæng med den udvikling, der har fundet sted på reproduktionsteknikkens område, og som har gjort det muligt og nemt for private at fremstille kopier af grammofonplader i god kvalitet. Der er næppe heller tvivl om, at langt de fleste af dem, der lejer plader, gør det for at indspille dem på bånd.

Det er indlysende at det vil kunne få alvorlige skadevirkninger for både skabende og udøvende kunstnere samt for fonogramindustrien, såfremt udlejningsvirksomheden ikke bringes under kontrol. Antager den et betydeligt omfang vil der kunne blive tale om en følelig indtægtsnedgang for de kunstnere, der er afhængig af pladesalget – og som allerede lider skade på grund af den omfattende privatkopiering af plader – og stærkt forringede vilkår for produktionen af grammofonplader. Dette fremgår allerede af udenlandske erfaringer. Det er fra brancheside i 1982 bl.a. oplyst at eksistensen af mere end 1000 udlejningsbutikker i Japan har medført en nedgang i pladesalget på det japanske marked på ca. 10 pct. og i områder i nærheden af sådanne forretninger er der konstateret en mindskning i salget på helt op til 60 pct.

Det kan hævdes at udlejningsvirksomheden også har visse positive sider, idet den kan medvirke til at øge interessen for musik og gøre musikken lettere tilgængelig. Disse positive virkninger kan imidlertid efter ministeriets opfattelse på ingen måde opveje de skadevirkninger, der for rettighedshaverne til musikværker kan blive følgen af at opretholde den gældende retstilstand, og den risiko en omfattende udlejningsvirksomhed vil kunne medføre for en forhøjelse af priserne på grammofonplader og en begrænsning i produktionen af plader.

På denne baggrund har man anset det for rigtigt at foreslå bestemmelsen i § 23 ændret, således at der gives ophavsmanden mulighed for at kontrollere udlejningsvirksomheden. Derigennem vil der ved aftaler mellem rettighedshaverne og udlejerne kunne skabes en hensigtsmæssig balance mellem publikums behov for tilgang til musik og rettighedshavernes berettigede krav på en andel i indtægterne fra udlejningsvirksomheden.

Det skal bemærkes at den til § 23 svarende bestemmelse i den norske ophavsretslov allerede siden 1961 har givet ophavsmanden eneret til udlej-

ning af enhver form for eksemplarer af musikværker, og at der i Sverige ved lov af 9. december 1982 (1982: 1059) er gennemført en ændring af den svenske ophavsretslov, svarende til hvad der her stilles forslag om. Udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning har enstemmigt anbefalet, at bestemmelsen i den danske lovs § 23 ændres, svarende til hvad der er sket i Sverige.

Ifølge forslaget til lovtekst tillægges der ophavsmanden en eneret til spredning af eksemplarer af musikværker til almenheden gennem udlejning. Det kan forekomme, at den, der vil leje en gramfonplade betaler en pris svarende til salgsprisen, men har ret til at få det betalte beløb tilbage med fradrag af en afgift for hver dag, han har haft pladen i sin besiddelse. Det må anses som følgende af dansk rets almindelige fortolkningsregler, at der også foreligger »udlejning« i sådanne tilfælde af salg med tilbagekøbsklausul.

Til nr. 4

Til stk. 1

Efter offentlighedsloven har borgerne en almindelig adgang til at blive gjort bekendt med dokumenter i sager, der er eller har været under behandling i den offentlige forvaltning. Begæringer om aktindsigt skal imødekommes ved, at der gives den pågældende lejlighed til at gennemse dokumenterne på stedet eller ved, at der udleveres en afskrift eller fotokopi af dem.

En del dokumentmateriale, som indgår i den offentlige forvaltning, er undergivet beskyttelse efter ophavsretsloven og fotografiloven. Som praktiske eksempler kan nævnes manuskripter, kort, tegninger o.lign., som indsendes til offentlige myndigheder, eller selvstændige offentlige institutioner som f.eks. Danmarks Radio og Det danske Filminstitut, med henblik på antagelse til fremførelse, offentlig støtte eller godkendelse.

Den ophavsretlige beskyttelse indebærer i almindelighed, at dokumenterne ikke kan kopieres eller gøres tilgængelige for almenheden uden samtykke fra ophavsmanden. Retten til kopiudlevering eller gennemsyn efter offentlighedsloven kan derfor – i det omfang, der er tale om ophavsretligt beskyttet materiale – give anledning til tvivl i forhold til de ophavsretlige beskyttelsesbestemmelser.

Hensigten med den foreslåede bestemmelse er at undgå en konflikt mellem obligatoriske bestemmelser i offentlighedslovgivningen og ophavsretsloven. Reglen indebærer, at den ophavsretlige eneret begrænses i det omfang borgerne kan forlange adgang til den offentlige forvaltnings dokumenter.

Om den nærmere forståelse af ordene »forvaltningsmyndighed« og »i forbindelse med dens virksomhed« kan der derfor henvises til offentlighedsloven og dennes forarbejder.

Til stk. 2

I stk. 2 præciseres det, at den indskrænkning, der i § 24 a, stk. 1, er foretaget i ophavsmandenes rettigheder, alene gælder adgangen til aktindsigt efter offentlighedsloven. Spørgsmålet om en eventuel videre anvendelse af det udleverede beskyttede materiale må afgøres efter almindelige fortolkningsprincipper på grundlag af såvel ophavsretsloven som særlige love. For ophavsrettens vedkommende indebærer dette, at der i almindelighed må indhentes samtykke fra ophavsmanden til enhver kopiering af et udleveret værkseksemplar samt til enhver videre brug af dette. Efter ophavsretslovens § 11 vil der dog kunne fremstilles enkelte eksemplarer til privat brug, ligesom værket efter ophavsretslovens §14 vil kunne gengives i citatform i overensstemmelse med god skik, hvis værket har været offentliggjort, før det blev indsendt til en offentlig myndighed. De nævnte bestemmelser forudsætter, at værket må anses for offentliggjort i ophavsretlig forstand, jfr. ophavsretslovens § 8. Det bemærkes i denne forbindelse, at den almindelige adgang til værker i offentlige myndigheders besiddelse, som følger af offentlighedslovens bestemmelser, efter kulturministeriets opfattelse ikke i sig selv udgør en offentliggørelse i ophavsretslovens forstand, som kan udløse anvendelse af de nævnte undtagelsesbestemmelser.

Til nr. 5

Efter den gældende bestemmelse i § 45, stk. 1 b, må en udøvende kunstners fremførelse af et litterært eller kunstnerisk værk ikke uden samtykke *umiddelbart* udsendes i lydradio eller fjernsyn. Beskyttelsen omfatter således ikke det forhold, at andre end radio- eller fjernsynsforetagendet trådløst eller pr. kabel foretager samtidig viderespredning til almenheden af udsendelsen. Når dette er præciseret i den gældende lov hænger det sammen med, at den internationale konvention – Romkonventionen af 1961 – som Danmark er bundet af på dette område, ikke stiller krav om en beskyttelse mod viderespredning ved hjælp af kabelanlæg.

I de andre nordiske landes love fastslås det blot, at samtykke kræves til udsendelsen i radio eller fjernsyn af en udøvende kunstners fremførelse. I forarbejderne til den svenske ophavsretslov (SOU 1956: 25 s. 380) udtaltes det, at beskyttelsen

efter den foreslåede lovbestemmelse dækker såvel direkte udsendelse som videreudsendelse, og det er på denne baggrund antaget, at udøvende kunstnere efter svensk lov er beskyttet mod kabelspredning og anden viderespredning af radio- eller fjernsynsudsendelser. I Norge, Finland og Island er retsstillingen usikker.

Udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning har i bet. nr. 962/1982 behandlet spørgsmålet om udøvende kunstners retsbeskyttelse i forbindelse bl.a. med samtidig kabelspredning af radio- eller fjernsynsudsendelser, hvori deres præstationer indgår. Udvalgsflertallet når til det resultat, at der ikke bør være beskyttelsesmæssige forskelle mellem ophavsmændene og de udøvende kunstnere i denne relation.

Ministeriet for kulturelle anliggender kan tilslutte sig dette synspunkt, som man i øvrigt finder også bør anlægges på den viderespredning, der måtte finde sted trådløst ved såkaldt »rebroadcasting«.

Der bør derfor i princippet i § 45 tillægges de udøvende kunstnere en eneret med hensyn til udsendelse i radio- og fjernsyn, hvadenten der er tale om en umiddelbar udsendelse af deres fremførelser, en tidsforskudt udsendelse af disse på basis af en lyd- eller billedoptagelse eller om en samtidig viderespredning af sådanne udsendelser over kabelanlæg. Dette foreslås gennemført ved at slette ordet »umiddelbart« i § 45, stk. 1 b.

Den begrænsning i eneretten, der for ophavsmændenes vedkommende er foreslået gennemført under nr. 2 ved indførelsen af en licensordning for så vidt angår viderespredningen af radio- og TV-udsendelser, bør imidlertid gælde tilsvarende for de udøvende kunstnere. Der er derfor nedenfor under nr. 7 stillet forslag om i § 45, stk. 3, at indføje en henvisning til den foreslåede nye § 22 a.

Til nr. 6

I lovens kapitel V er der givet en række bestemmelser om beskyttelse af forskellige præstationer, som ikke er omfattet af den egentlige ophavsretlige beskyttelse. Det drejer sig først og fremmest om de udøvende kunstners præstationer (§ 45), om grammofonplader og andre lydoptagelser (§ 46) samt om radio- og fjernsynsforetagenders udsendelser (§ 48). Stort set tilsvarende regler er gennemført i de andre nordiske lande.

Beskyttelsen har mange lighedspunkter med den ophavsretlige, men den er i flere henseender mere begrænset. Bl.a. er dens varighed kortere, idet den kun består i 25 år, regnet fra præstationens frem-

komst, mens den ophavsretlige beskyttelse varer indtil der er forløbet 50 år efter udgangen af ophavsmandens dødsår.

Den internationale konvention på området – Romkonventionen af 1961 – som Danmark har ratificeret, blev indgået efter gennemførelsen af lovgivningen i de nordiske lande. Ifølge konventionen er den foreskrevne minimumsperiode for beskyttelsen 20 år. Adskillige lande yder imidlertid beskyttelse i betydeligt længere tid.

Spørgsmålet om beskyttelsestidens længde har alene betydning for de udøvende kunstnere, fonogramproducenterne og radioselskaberne i de tilfælde, hvor der er foretaget en optagelse, f.eks. i form af en grammofonplade.

I overensstemmelse med hvad der er foreslået af et flertal i udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning stilles der forslag om at forlænge beskyttelsesperioden fra 25 til 50 år.

Ved ophavsretslovens ikrafttræden i 1961 var det en almindelig antagelse, at den korte beskyttelsesperiode på 25 år var tilstrækkelig, idet man ikke forestillede sig, at det ville blive aktuelt at genudgive mere end 25 år gamle indspilninger. Det kan nu konstateres, at denne antagelse var fejlagtig. En udgivelse af ældre indspilninger finder sted i vid udstrækning, hvilket dels skyldes den høje tekniske kvalitet af de plader, der er indspillet siden 1950'erne, dels at man har udviklet metoder til forbedring af lyd kvaliteten af ældre indspilninger.

På denne baggrund bør der efter kulturministeriets opfattelse gennemføres en forlængelse af beskyttelsesperioden. Det er ikke rimeligt at opretholde en tilstand hvor genudgivelse af plader, der er mere end 25 år gamle kan ske alene med afgift til ophavsmanden, men uden at de medvirkende musikere og sangere eller den, der har fremstillet den oprindelige indspilning, har mulighed for at opnå vederlag. Den udøvende kunstner, der har medvirket ved en indspilning, bør ud fra almindelige droit moralsynspunkter heller ikke på forhånd være afskåret fra i særlige tilfælde at kunne modsætte sig, at en genudgivelse af hans ældre præstation mange år efter indspilningen finder sted.

Med hensyn til den nærmere argumentation for en forlænget beskyttelsestid henvises i øvrigt til bet. nr. 962/1982 s. 51 ff.

Den foreslåede ændring af bestemmelsen i § 45, stk. 2, vil medføre at grammofonplader m.v. indtil der er forløbet 50 år efter udgangen af det år, da indspilningen fandt sted ikke lovligt vil kunne kopieres uden samtykke fra den udøvende kunstner, hvis præstation er indspillet. Ved ændring af bestemmelsen i § 46, stk. 1, og § 48, stk. 2, foreslås

det tillige at give den længere beskyttelsestid virkning også for fonogramproducenterne og radio- og fjernsynsselskabernes beskyttelse imod kopiering af optagelser.

I lovens § 47 er der givet såvel udøvende kunstnere som fremstillere af lydoptagelser et krav på vederlag når lydoptagelserne anvendes til lydradio- eller fjernsynsudsendelse eller i erhvervsøjemed bruges ved andre offentlige fremførelser. Lovforslaget indeholder en ny § 47 a, hvorefter fremstillere af grammofonplader o.lign. får krav på vederlag ved samtidig viderespredning af radio- og fjernsynsudsendelser, hvori der indgår grammofonplader eller andre lydoptagelser. Disse krav kan ifølge lovtæksten og forslaget til ny lovtækt gøres gældende, når anvendelsen sker »inden for det i § 46 nævnte tidsrum«. Den 50-årige beskyttelsesperiode vil således gennem den foreslåede ændring i §§ 45 og 46 umiddelbart også komme til at gælde for de i §§ 47 og 47 a omhandlede vederlagskrav.

Forlængelsen af beskyttelsestiden vil for så vidt angår vederlagskravene efter § 47 navnlig betyde en årlig merudgift for Danmarks Radio.

Det er overordentlig vanskeligt at angive, hvor stor denne merudgift vil blive. Institutionen GRAMMEX, der varetager vederlagskravene for begge grupper af rettighedshavere, har imidlertid for revisionsudvalget foretaget beregninger, som giver grundlag for at skønne, at institutionen i 1980 ville have haft en merindtægt på ca. ½ mill. kr., såfremt en 50 års beskyttelsesperiode da havde været gældende. Det kan i denne forbindelse oplyses, at DR i 1981 betalte 11,5 mill. kr. til GRAMMEX.

Danmarks Radio har givet udtryk for betænkeligheder ved den foreslåede udvidelse af beskyttelsestiden, som går ud over, hvad Danmark ved sin tilslutning til Romkonventionen har forpligtet sig til. Man anfører bl.a., at af de lande, der har tilsluttet sig Romkonventionen, og som udover kopi- beskyttelse giver beskyttelse mod at optagelserne gøres tilgængelige for almenheden, er det kun Østrig og Brasilien, der yder beskyttelse i mere end 25 år, og at udvidelsen af beskyttelsestiden til 50 år også vil betyde øgede udgifter for DRs brug af egne programmer, som gennem årene er produceret ud fra den forudsætning, at der skulle betales honorar ved evt. genudsendelse inden for en 25-årig periode, men at genudsendelser herefter kunne ske frit.

Efter ministeriets opfattelse er forslaget om en udvidelse af beskyttelsestiden velmotiveret, og de grunde der er anført til fordel herfor har samme vægt, når det gælder grammofonpladers anvendelse

til offentlig fremførelse, som når det gælder kopiering.

Det skal i øvrigt understreges at en forlængelse af beskyttelsesperioden til 50 år ikke automatisk vil indebære nogen forpligtelse til at beskytte indspilninger fra alle andre lande. Romkonventionen er kun ratificeret af et forholdsvis begrænset antal stater og f.eks. ikke af Frankrig eller USA. Retten til vederlag efter § 47 for brug af indspilninger i radio og TV gælder endda ikke i forhold til samtlige lande, der har tilsluttet sig Romkonventionen, men kun i forhold til dem, der yder en beskyttelse af danske optagelser svarende til den, der ydes efter ophavsretslovens § 47. Det vil således være muligt stadigt at lade den i dag gældende 25-årige beskyttelse finde anvendelse med hensyn til indspilninger fra lande, der ikke beskytter i mere end 25 år, f.eks. Den tyske Forbundsrepublik.

Den 50-årige beskyttelsestid vil i overensstemmelse med almindelige ophavsretlige principper få virkning for alle optagelser, der er beskyttet på tidspunktet for den nye lovs ikrafttræden. Der vil således ikke blive tale om at »genoplive« beskyttelsen for optagelser for hvis vedkommende den gældende 25-årige beskyttelsestid er udløbet inden denne dato.

Spørgsmålet om hvorvidt aftaler om rettigheds- overdragelse, der er indgået, da den 25-årige beskyttelsesperiode var gældende, skal have gyldighed for den forlængede beskyttelsesperiode, må afgøres ved konkret fortolkning i overensstemmelse med kontraktsrettens almindelige grundsætninger og med hensyntagen til de særlige fortolkningsprincipper, der anses at gælde på ophavsret- tens område.

Til nr. 7 og 8

Indsættelsen af en henvisning til § 24 a (om forholdet mellem ophavsretsloven og offentlighedsloven) i § 45, stk. 3, og § 46, stk. 2, indebærer, at de rettigheder, som er tillagt udøvende kunstnere og fremstillere af fonogrammer i §§ 45 og 46, ikke skal være til hinder for, at optagelser, som er indgået til en forvaltningsmyndighed, kan gøres til genstand for aktindsigt i overensstemmelse med bestemmelserne i lovgivningen om offentlighed i forvaltningen, jfr. § 24 a.

Endvidere foreslås der i § 45, stk. 3, indføjet en henvisning til de nye bestemmelser om kabelspredning i § 22 a. Formålet hermed er som nævnt ovenfor under nr. 5, at bestemmelserne i § 22 a om vederlag, oprettelse af en fælles opkrævningssi-

tution m.v. også skal være gældende i forhold til de udøvende kunstnere.

Til nr. 9

Udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning har i betænkning nr. 962/1982, side 95, givet udtryk for, at der efter udvalgets opfattelse ikke bør være beskyttelsesmæssige forskelle mellem ophavsmændene og de udøvende kunstnere og fonogramproducenter i relation til kabelspredning. Kulturministeriet kan tilslutte sig dette standpunkt. Det foreslås derfor, at fonogramproducenterne ved den foreslåede nye § 47 a får ret til vederlag, når deres lydoptagelser indgår i udsendelser, som viderespredes over kabelanlæg eller på samme måde viderespredes til almenheden ved hjælp af radioanlæg. Henvisningen til bestemmelserne i § 22 a, stk. 2-4, indebærer, at den nærmere håndhævelse af vederlagskravet kommer til at følge samme regler, som efter lovforslaget skal gælde for de egentlige ophavsrettigheder og udøvende kunstnere efter § 22 a, jfr. § 45, stk. 3.

Med den ovenfor under nr. 6 foreslåede ændring i ophavsretslovens § 46 kommer beskyttelsen efter den nye bestemmelse i § 47 a – ligesom bestemmelsen i § 47 – til at gælde i 50 år fra indspilningen blev foretaget. Kulturministeriet vil drage omsorg for, at den gældende anordning nr. 449 af 21. september 1979 om anvendelsen af ophavsretsloven i forhold til andre lande ændres således, at såvel den forlængede beskyttelsestid som de nye kabelspredningsbestemmelser for udøvende kunstnere, fremstillere af gramfonoplader m.v. og radio- og fjernsynsforetagender kun kommer til at gælde i forhold til udlandet under forudsætning af gensidighed, dvs. at der i de lande, som har tiltrådt Romkonventionen af 1961, ydes danske kunstnere, fremstillere af gramfonoplader m.v. og radio- eller fjernsynsforetagender en tilsvarende beskyttelse.

Til nr. 10

Indsættelsen af en henvisning til § 24 a (om forholdet mellem ophavsretsloven og offentlighedsloven) i § 48, stk. 3, ligger på linje med ændringsforslaget ovenfor under nr. 7 og 8. Den i § 48, stk. 3, indsatte henvisning til § 24 a indebærer, at de rettigheder, som efter § 48 er tillagt radio- og fjernsynsforetagender ikke skal være til hinder for, at optagelser, som er indgået til en forvaltningsmyndighed, kan gøres til genstand for aktindsigt i overensstemmelse med bestemmelserne i lovgivningen om offentlighed i forvaltningen.

Til nr. 11

I ophavsretsloven § 49 findes der bestemmelser om en vis kortvarig beskyttelse af produkter, som ikke opfylder betingelserne for at opnå ophavsretsbeskyttelse efter lovens § 2 om litterære og kunstneriske værker. Det drejer sig om kataloger, tabeller og lignende arbejder, der sammenstiller et stort antal oplysninger, og om programmer. De nævnte arbejder må ikke eftergøres, herunder fotokopieres, før 10 år er gået fra det år, da arbejdet blev udgivet.

Indsættelsen af en henvisning til den nye bestemmelse i § 15 a om en aftalelicensordning for fotokopiering inden for undervisningsvirksomhed har til formål at sikre, at aftaler på undervisningsområdet om fotokopiering også kan få virkning i forhold til udenforstående rettighedshavere, når det gælder de i § 49 nævnte produkter. Det må imidlertid erindres, at der ikke i relation til udenforstående rettighedshavere ved aftaler kan opnås nogen beskyttelse, som rækker udover den ovennævnte korte beskyttelsestid på 10 år.

Henvisningen til § 24 a indebærer, at den i § 49 givne beskyttelse ikke vil være til hinder for aktindsigt i overensstemmelse med lovgivningen om offentlighed i forvaltningen.

Til nr. 12

Ved indføjelser af en henvisning i § 54, stk. 1, til de nye licensbestemmelser om kabelspredning i § 22 a og § 47 a udvides tvangslicensnævnets kompetence, således at nævnet også kan træffe endelig administrativ afgørelse i tilfælde, hvor der ikke mellem kabelanlæggene og den i § 22 a, stk. 3, omtalte fællesorganisation kan opnås enighed om vederlaget for kabelviderespredningen af radio- eller fjernsynsudsendelser. Med hensyn til henvisningen til § 15 a, stk. 3, henvises til bemærkningerne til nr. 1.

Til nr. 13

Til stk. 2

Efter ophavsretslovens § 48, stk. 1, må en lyd- eller fjernsynsudsendelse ikke udsendes af andre uden samtykke fra det pågældende radio- eller fjernsynsforetagende. Bestemmelsen, som gælder for såvel trådløs udsendelse som udsendelse ved hjælp af kabelanlæg, må ses på baggrund af Danmarks forpligtelser efter den europæiske overenskomst af 1960 om beskyttelse af fjernsynsudsendelser.

Forslaget til den nye bestemmelse i § 54, stk. 2, har til formål at sikre, at tvangslicensnævnet under

F.t.l. vedr. ophavsretsloven

hensyn til de samfundsmæssige interesser, som knytter sig til udviklingen på kabelområdet, kan meddele tilladelse til programviderespredning over danske anlæg i tilfælde, hvor et radio- eller fjernsynsforetagende generelt måtte nægte at give tilladelse til samtidig viderespredning af programmer, som udsendes direkte til almenheden, eller fremsætter vilkår, som ikke kan anses for rimeligt begrundet i ønsker fra radiofoniernes side om, at deres programtilbud viderefremmes til seerne på en forsvarlig måde, f.eks. når det gælder programidentifikation, kanalplacering o.lign. I det omfang radio- eller fjernsynsforetagendet måtte fremsætte krav om vederlag for programspredningen, finder kulturministeriet det rigtigst, at foretagendet henvises til at gøre sådanne krav gældende gennem den i § 22 a nævnte fællesorganisation. Kun gennem en sådan ordning kan man opnå, at kabelanlæggene kan afklare alle økonomiske spørgsmål i forbindelse med programspredningen ved forhandlinger med én enkelt dansk organisation. Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af de samlede vederlagskrav for alle grupper af rettighedshavere, kan spørgsmålet indbringes for det i § 54 omhandlede nævn, der har den endelige administrative afgørelse, jfr. forslaget til ændring af § 54, stk. 1, ovenfor under nr. 12. Nævnet vil således have mulighed for at træffe en samlet afgørelse med hensyn til vederlagsafregningen til samtlige typer rettigheder for kabelviderespredning af et givent antal programmer. Det bemærkes, at et radio- eller fjernsynsforetagende fortsat vil kunne forbyde trådløs retransmission direkte til almenheden af dets udsendelser (såkaldt rebroadcasting). Dette skal ses på baggrund af, at Danmarks forpligtelser efter Romkonventionen af 1961 og den europæiske overenskomst af 1960 ikke tillader en begrænsning af radioforetagendernes rettigheder i den nævnte henseende.

Til nr. 14

Reglerne om håndhævelsen af ophavsretten og de øvrige rettigheder, som hjemles i ophavsretsloven, findes i lovens kapitel VII. Tilsvarende bestemmelser findes i fotografilovens §§ 17-19. Set under ét frembyder reglerne et bredt spektrum af muligheder for at hindre og forfølge retskrænkelser.

Ophavsretten er ikke blot strafsanktioneret; den værnes også af regler om erstatning og godtgørelse, ligesom der gælder regler om tilbagebetaling af berigelse ved krænkelse, foretaget i god tro. Endelig gælder der regler om inddragelse og tilintetgø-

relse af ulovlige eksemplarer og forskellige former for værktøj, som kan bruges til ulovlig fremstilling af eksemplarer eller ulovlig brug af det beskyttede arbejde i øvrigt. Uden for ophavsretsloven findes desuden forskellige retsmidler, herunder især reglerne om forbud, der har stor betydning i praksis.

Erfaringerne fra de mere end 20 år, ophavsretslovens regler har været i kraft, viser, at de – bortset fra de seneste år – i det store og hele har fungeret tilfredsstillende. Området har ikke hidtil været præget af egentlig kriminalitet, hvilket antagelig har haft sammenhæng med, at forlagsvirksomhed, filmproduktion, udgivelse af grammofonplader o.lign. aktiviteter dels har forudsat betydelig ekspertise, dels har været meget kapitalkrævende. Der har ikke her i landet været tale om et område, hvor mulighederne for en gevinst ved ulovlig virksomhed stod i rimeligt forhold til risikoen. Som følge heraf har alene de økonomiske sanktioner (erstatning og godtgørelse) samt inddragelsesreglerne haft en reel praktisk betydning, medens straffebestemmelserne kun sjældent har været benyttet.

Med de senere års tekniske fremskridt er det imidlertid blevet muligt for enhver med forholdsvis beskedne investeringer at producere værkseksemplarer, især på lyd- og videobånd. Dette har medført, at der i de seneste år er opstået en egentlig kriminalitet – den såkaldte piratvirksomhed – i Danmark og i udlandet. Der har i et vist omfang været problemer med ulovlige grammofonplader og kassettebånd, men vanskelighederne har først for alvor vist sig i forbindelse med det voksende marked for salg og udleje af videogrammer. Udbuddet af ulovlige videogrammer har siden årene 1980-81 udviklet sig kraftigt, og det har kun i meget begrænset omfang været muligt for rettighedshaverne at sætte en effektiv stopper for ulovlighederne.

Den afgørende årsag til, at sanktionssystemet i de senere år ikke har fungeret efter hensigten, har været, at påtalen af retskrænkelser er privat. Det er rettighedshaverne selv, som må efterforske og indbringe sagerne for domstolene. Erfaringer har vist, at det er særdeles vanskeligt for private at opklare en piratsag, idet de ikke råder over sådanne ressourcer og erfaringer, som politiet sidder inde med. Desuden har den civile retsplejes former vist sig utilstrækkelige over for de personer, som bevist søger at unddrage sig retsforfølgelsen.

Disse problemer har været rejst overfor det ophavsretlige revisionsudvalg i flere henseender fra den danske gruppe af fonogram- og videogramproducenters internationale federation (IFPI), fra Nordisk Copyright Bureau (NCB), fra Fællesrådet

for udøvende Kunstnere og fra Foreningen af danske Videogramdistributører.

Vanskelighederne med at håndhæve den ophavsretlige beskyttelse er et internationalt fænomen. I erkendelse heraf afholdt WIPO et møde med deltagelse fra 51 nationer i Genève i marts 1981. WIPO (World Intellectual Property Organisation) er en international organisation under FN. På mødet vedtog man enstemmigt en resolution hvori der blev udtrykt ønske om, at de enkelte lande gennem civil- og kriminalretlig lovgivning etablerer hurtige og effektive muligheder for at standse produktion, distribution samt import og eksport af piratprodukter. På europæisk plan er der både i Europarådet og indenfor EF bestræbelser i gang med henblik på en mere effektiv bekæmpelse af piratvirksomheden.

Den danske gruppe af IFPI samt Foreningen af danske Videogramdistributører har over for udvalget oplyst, at man skønner, at de ulovlige produkter for tiden (januar 1982) i Danmark udgør omkring 25 pct. af videogrammarkedet.

Reglerne om straf for krænkelse af rettighederne efter ophavsretsloven findes i § 55, stk. 1-5. Strafferammen er bøde eller under skærpene omstændigheder hæfte i indtil 3 måneder.

Af § 55, stk. 5, fremgår det, at straffebestemmelserne ikke omfatter uagtsomt forhold, medmindre uagtsomheden kan betegnes som grov. Med andre ord kræves det, at overtrædelserne er sket forsætligt eller groft uagtsomt. Herved fraviges den sædvanlige hovedregel for straffebestemmelser uden for straffeloven, hvorefter uagtsomhed er tilstrækkelig subjektiv begrundelse for strafansvaret, jfr. straffelovens § 19.

Udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning har i bet. nr. 944/1982 stillet forslag om en udvidelse af strafferammen, således at maksimumsstraffen sættes til fængsel i 1 år og 6 måneder. Udvalget henviser til at de senere års betydelige stigning i antallet af alvorlige retskrænkelser i form af piratvirksomhed klart indicerer at de nu gældende straffebestemmelser ikke har nogen afgørende afskrækkende effekt. De lovovertrædelser, der her er tale om er af en anden karakter, end det kendtes ved lovens gennemførelse, hvor systematiske retskrænkelser, gennemført af personer med kendskab til retsreglerne og med forsæt til at unddrage sig disse, så at sige ikke forekom. Piratvirksomhed må ses i lyset af, at rettighedshaverne for at kunne udnytte deres værker og præstationer er nødt til at sprede dem offentligt. De kan således ikke værne sig mod eftergørelsen på samme måde, som man kan beskytte en fysisk genstand mod

tyveri. Desuden indebærer selve den grundlæggende opbygning af det ophavsretlige system, at rettighedshaverne til en begyndelse må investere i værkerne. Først når disse bliver vist offentligt eller solgt, er der mulighed for at tjene investeringerne hjem, og piratudgaverne rammer derfor den sektor, som lever af kulturprodukter, på et sårbart punkt. Endvidere må det bemærkes, at de forholdsvist store beløb, som ofte må investeres i en ulovlig produktion, vidner om en ikke ringe fasthed i det kriminelle forsæt.

Udvalget har med sit forslag om en maksimumsstrafferamme på fængsel i 1 år og 6 måneder lagt vægt på, at en tilsvarende straf gælder for en række berigelsesforbrydelser (dog ikke i gentagelsestilfælde) såsom f.eks. tyveri, bedrageri og skyldnersvig, jfr. straffelovens § 285, stk. 1. Man har endvidere lagt vægt på, at af hensyn til faren for, at lovovertrædelser koncentrerer sig i lande med begrænsede sanktioner, bør straffen være nogenlunde på højde med, hvad der gælder i vore nabolande. I Vesttyskland straffes ophavsretskrænkelser med fængsel i op til 1 år og i Sverige og Finland er de fornylig gennemført en forhøjelse af strafferammen, således at der nu kan idømmes fængsel i op til 2 år. I Norge forventes der i nær fremtid fremsat forslag om en skærpelse af strafferammen.

Ministeriet for kulturelle anliggender er enig med udvalget i at der, når det gælder særlige typer af lovovertrædelser nemlig dem, der kan karakteriseres som piratvirksomhed, er behov for en udvidelse af strafferammen. Efter forhandling med justitsministeriet har man imidlertid fundet det rigtigst, at den udvidede strafferamme også kun kommer til at gælde for de omtalte særlige typer af lovovertrædelser. I forhold til de mere »traditionelle« ophavsretskrænkelser vil det efter ministeriets opfattelse være fuldt tilstrækkeligt at have mulighed for idømmelse af bøde, og der stilles derfor forslag om, at man samtidig med at strafferammen udvides for så vidt angår de særlige tilfælde af lovovertrædelser ophæver adgangen til under skærpene omstændigheder at anvende hæftestraf for de almindelige lovovertrædelser.

Der stilles desuden forslag om, at lovens straffebestemmelser affattes og opstilles på en mere overskuelig måde. Bestemmelserne findes i den gældende lov i § 55, stk. 1-5, men foreslås nu givet i 7 selvstændige paragraffer som § 55 og § 55 a)-f).

Til § 55

Bestemmelsen omhandler de tilfælde af overtrædelser af lovens bestemmelser, hvor overtrædel-

serne består i ulovlig fremstilling af eksemplarer af værker eller af arbejder eller frembringelser, der beskyttes efter reglerne i §§ 45–49 eller i, at sådanne produkter gøres tilgængelige for almenheden. Hovedreglen er, at der i disse tilfælde normalt kun vil kunne idømmes straf af bøde. Ifølge bestemmelsens stk. 2 vil straffen imidlertid i tilfælde af forsætlige overtrædelser begået ved en erhvervs-mæssig fremstilling eller spredning af eksemplarer under særligt skærpende omstændigheder kunne stige til hæfte eller fængsel indtil 1 år. Særligt skærpende omstændigheder anses navnlig at have foreligget, hvis overtrædelser vedrører et betydeligt antal eksemplarer, eller hvis der ved overtrædelser har været tilsigtet en betydelig vinding.

Det er af væsentlig betydning, at der ved de af stk. 2 omfattede overtrædelser nu vil blive mulighed for at idømme straf for forsøg, jfr. straffelovens § 21, stk. 3. Når strafbetingelserne i øvrigt er opfyldt, vil en forhandler, der pågribes med et stort lager af ulovligt fremstillede eksemplarer, som han har til hensigt at sælge eller udleje, herefter kunne idømmes straf, uanset om det kan bevise, at en ulovlig spredning af eksemplarer faktisk har fundet sted.

Med hensyn til de handlinger, som strafbelægges er der – i overensstemmelse med forslag fra udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning – på et enkelt punkt stillet forslag om en udvidelse. De såkaldte nærtstående rettigheder (som tilkommer udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer og radioforetagender m.v.) er ikke tillagt en så vidtgående beskyttelse som de litterære og kunstneriske værker. Rettighedshaverne har ikke nogen eneret til spredning af eksemplarer af optagelser af deres præstationer. I almindelighed har denne begrænsning af beskyttelsen ikke nogen større betydning, idet en eventuel eneret antagelig ville være blevet begrænset i forhold til de lovligt udgivne eksemplarer, således som det med hensyn til de litterære og kunstneriske værker er sket i ophavsretslovens §§ 23 og 25. Med hensyn til de ulovligt fremstillede eksemplarer savnes beskyttelsen imidlertid, idet det ikke er muligt at gribe ind overfor en forhandler, som distribuerer store oplag af ulovlige eksemplarer. Man kan nok forlange inddragelse af eksemplarerne, men forhandleren kan kun straffes i de tilfælde, hvor der kan statueres medvirken til den ulovlige eksemplarfremstilling. I forhold til de egentlige ophavsrettigheder foreligger en sådan straffehjæmmel, jfr. den gældende lovs § 55, stk. 1, nr. 1, og lovsforlagets § 55, stk. 1, nr. 1, og desuden er den særligt hjemlet for så vidt angår fotografiske billeder, jfr. fotografifil-

vens § 17, stk. 1, 3). Der ses ikke at være nogen grund til denne forskelsbehandling, og det er derfor foreslået, at en regel svarende til den fotografiretlig gennemføres med virkning for udøvende kunstnere, fonogramproducenter og radio- og fjernsynsforetagender. Bestemmelsen herom er optaget i § 55, litra 3.

Straffebudet omfatter ikke blot spredningen, men også det forhold at de ulovligt fremstillede eksemplarer udbydes til salg. I almindelighed vil det, at eksemplarerne udbydes til salg formentlig kunne betragtes som en forberedelseshandling til spredning blandt almenheden, og det ville derfor som følge af den ændrede strafferamme i tilfælde, som omfattes af § 55, stk. 2, allerede være strafbart i medfør af straffelovens § 21. Bestemmelsen omhandler lyd- eller billedoptagelser, dvs. grammofoonplader, lydånd, film, videobånd og alle andre indretninger, som kan gengive lyd og/eller levende billeder.

Til § 55 a

Bestemmelsen fastsætter, at der kan idømmes bødestraf i tilfælde, hvor der er tale om forsætlige eller groft uagtsomt foretagne overtrædelser, der er af en sådan karakter, at man har fundet, at bøde under alle omstændigheder vil udgøre en tilstrækkelig strafsanktion. Det er ikke dermed sagt, at disse overtrædelser f.eks. når det drejer sig om overtrædelser af de regler, der er givet til værn for ophavsmandens eller den udøvende kunstners ideelle rettigheder, ikke efter omstændighederne kan være grove retskrænkelser, men muligheden for idømmelse af straf vil her i almindelighed være af mindre betydning for den forurettede end de andre retsmidler, som vil kunne tages i anvendelse, herunder adgangen efter § 56 til godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

Til § 55 b

Bestemmelsen svarer med enkelte redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 55, stk. 3 om visse tilfælde af import af eksemplarer, der er fremstillet uden for riget under sådanne omstændigheder, at en tilsvarende fremstilling her i riget ville være i strid med loven. Ifølge stk. 2 er der også i dette tilfælde hjemmel til, at den normale bødestraf under særligt skærpende omstændigheder kan stige til hæfte eller fængsel i indtil 1 år.

Til § 55 c

Bestemmelsen tilsigter en tydeliggørelse af retsgrundlaget for idømmelse af bødestraf for overtrædelse af forskrifter, der er udfærdiget efter lovens § 17, stk. 1, om optagelser fra radio og fjernsyn inden for undervisningsvirksomhed.

Til § 55 d

Bestemmelsen svarer til § 55, stk. 4 i den gældende lov. Dog er anpartsselskaber, andelsselskaber og kommuner m.v. nu udtrykkelig nævnt ved siden af aktieselskaber.

Foruden om en skærpelse af strafferammen for ophavsretskrænkelser har udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning også stillet forslag om en ændring af de gældende regler for *påtale* af sådanne lovovertrædelser. Udvalget henviser til, at den bestående ordning, hvorefter overtrædelser af ophavsretslovgivningen er undergivet privat påtale er til hinder for, at man effektivt kan få sat stop for den forekommende piratvirksomhed, der udøves af personer, som markedsfører beskyttede produkter uden nogen form for aftale med rettighedshaverne eller anden form for hjemmel og med fuld viden om, at de hermed begår lovovertrædelser. Systemet med privat påtale er utilstrækkeligt overfor de nævnte tilfælde af professionel kriminalitet, idet det meget ofte ikke er muligt for private at efterforske sagerne, således at de med held kan føres til doms. Udvalget foreslår derfor, at ophavsretslovens regler om påtale af retskrænkelser ændres, således at det offentlige kan påtale efter anmodning fra den krænkede. En sådan ændring vil iøvrigt bringe den danske lovgivning på linie med, hvad der allerede er gældende ret i de andre nordiske lande.

Efter forhandling med justitsministeriet stilles der forslag om, at påtalereglerne ændres, således at overtrædelser, der kan siges at have karakter af piratvirksomhed, skal kunne påtales af det offentlige, når den forurettede begærer det, mens man iøvrigt opretholder som hovedregel, at ophavsretskrænkelser er undergivet privat påtale. Påtalereglerne foreslås herefter givet som §§ 55 e og 55 f.

Til § 55 e

Bestemmelsen i stk. 1 indeholder hovedreglen om, at ophavsretskrænkelser påtales af den forurettede. Reglerne om påtale ved overtrædelser af § 3 og af forskrifter givet i medfør af § 30, stk. 2 og

§ 45, stk. 3 svarer til bestemmelserne i gældende lovs § 55, stk. 6.

Bestemmelsen i stk. 2 svarer til gældende lovs § 55, stk. 8.

Bestemmelserne i stk. 3 svarer til den nuværende § 55, stk. 7.

Til § 55 f

Med reglen i stk. 1 indføres betinget offentlig påtale for overtrædelser, der omfattes af § 55, stk. 2 eller § 55 b, stk. 2.

I stk. 2 bestemmes, at de i stk. 1 nævnte sager behandles som politisager, men at retsmidlerne i retsplejelovens kap. 72 om beslaglæggelse og kap. 73 om ransagning kan anvendes som i statsadvokatsager.

Til nr. 15

I den gældende lovs § 56, stk. 1, 2. pkt. er det bestemt at den, der har krænkede en ophavsmands eller udøvende kunstners ret ved strafbart forhold kan dømmes til at betale den forurettede en godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

Bestemmelsen blev i sin tid affattet i snæver overensstemmelse med reglen i § 15 i ikrafttrædelseslov til borgerlig straffelov. Denne lovbestemmelse blev siden ændret ved lov nr. 89 af 29. marts 1972, således at der ikke længere krævedes et strafbart forhold, men alene en retsstridig krænkelse. Desuden blev bestemmelsen fra at være fakultativ gjort obligatorisk, således at den krænkede fik et egentligt krav på godtgørelse, hvor det tidligere stod frit for domstolene at afgøre, om godtgørelse skulle ydes. Begrundelsen for at slække på kravene til den krænkende handling var bl.a., at man ikke fandt det rimeligt, at godtgørelse skulle være udelukket i en række tilfælde, f.eks. ved fredskrænkelser, hvor man i og for sig syntes at en civilretlig reaktion var velbegrunnet, men hvor man veg tilbage fra også at sanktionere med en straffebestemmelse, jfr. straffelovsrådets betænkning nr. 601 1971, s. 67 ff. Det fremhæves her tillige, at de nye regler giver mulighed for at vise større tilbageholdenhed med udvidelsen af det strafbare område, at uagtsomme handlinger også vil kunne udløse godtgørelseskrav, og at den skadelidende ved uagtsomme freds- og æreskrænkelser ofte vil have vanskeligt ved at føre det bevis for økonomisk tab, som kræves efter de almindelige erstatningsregler, og tabet vil desuden ofte være ret begrænset. § 15 i ikrafttrædelsesloven til borgerlig straffelov er nu ophævet, og bestemmelserne er optaget i lov nr. 228 af 23. maj 1984 om erstatningsansvar.

I overensstemmelse med hvad der i bet. nr. 944/1982 er stillet forslag om af udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning, foreslås det at bringe bestemmelsen om godtgørelse for ikke-økonomisk skade på linie med den til i § 15 i ikrafttrædelsesloven svarende regel i lov om erstatningsansvar.

Til nr. 16

I ophavsretslovens § 59 bestemmes, at bestemmelserne i § 45, § 47 og § 48 om beskyttelse af udøvende kunstnere, fremstillere af grammofonplader m.v. og radio- og fjernsynsfortagender bl.a. gælder for lydoptagelse, som finder sted i Danmark. Da det samme skal gælde for den nye bestemmelse i § 47 a om beskyttelse af fremstillere af grammofonplader mod samtidig kabelviderespredning af udsendelser i radio og TV, hvori deres plader indgår, er der i § 59 indføjet en henvisning til § 47 a.

Til nr. 17

I § 61, stk. 2 bestemmes, at eksemplarer, som lovligt er fremstillet før lovens ikrafttræden, fremdeles kan vises offentligt og spredes til almenheden, idet dog udlejning af musikaler efter lovens § 23 ikke må ske uden ophavsmandens samtykke. Da dette efter ændringsforslaget ovenfor under nr. 3 også skal gælde for udlejning af grammofonplader, foreslås ordet musikaler i § 61, stk. 2 ændret til musikværker.

Til § 2

Bestemmelsen i § 2, stk. 2, har til formål at tydeliggøre, at den ved lovforslagets § 1, nr. 6, foreslåede forlængelse af beskyttelsestiden for udøvende kunstnere m.v. fra 25 år til 50 år ikke skal gælde for optagelser for hvilke den 25-årige beskyttelse er udløbet inden datoen for lovens ikrafttræden.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

1. Efter § 15 indsættes som § 15 a:

»§ 15 a. Har en skole eller anden undervisningsinstitution i medfør af aftale med en organisation, som omfatter en væsentlig del af danske ophavsmænd til en bestemt art af værker, ret til i undervisningsvirksomhed at fremstille eksemplarer af udgivne værker ad reprografisk vej, må institutionen på tilsvarende måde og på vilkår, svarende til de i aftalen fastsatte, fremstille og lade fremstille eksemplarer af udgivne værker af samme art, der ikke omfattes af aftalen. Sådanne eksemplarer må kun udnyttes inden for undervisningsvirksomhed, som omfattes af aftalen.

Stk. 2. Hvad der af organisationen måtte være bestemt om fordelingen af vederlag for den af stk. 1 omfattede fremstilling af eksemplarer mellem de ophavsmænd, som repræsenteres af organisationen, skal finde tilsvarende anvendelse over for ophavsmænd, der ikke repræsenteres af organisationen.

Stk. 3. Hvis hverken en aftale af den i stk. 1 omtalte art eller de i stk. 2 nævnte af organisationen fastsatte bestemmelser giver organisationens medlemmer ret til en sådan individuel afregning, at aftalen eller bestemmelserne kan lægges til grund ved afregning med ophavsmænd, der står uden for organisationen, kan disse dog vælge at gøre krav på individuelt vederlag. Om nødvendigt fastsættes vederlaget efter reglerne i § 54. Sådanne vederlagskrav kan kun rettes mod organisationen og forældes efter 3 år fra udløbet af det år, i hvilket eksemplarfremstillingen har fundet sted. Forældelsen afbrydes ved skriftligt påkrav.«

2. Efter § 22 indsættes som § 22 a:

»§ 22 a. Værker, som udsendes i radio eller fjernsyn, må fordeles over kabelanlæg

og videreudsendes til almenheden ved hjælp af radioanlæg, når dette sker uden ændringer og samtidig med, at udsendelsen finder sted.

Stk. 2. Ophavsmanden har krav på vederlag. Dette gælder dog ikke, når radio- eller fjernsynsudsendelser fordeles over kabelanlæg, som ikke omfatter mere end 25 husstande i en bygning eller i en gruppe af nærliggende bygninger.

Stk. 3. Vederlagskravet kan kun gøres gældende af en af ministeren for kulturelle anliggender godkendt fællesorganisation, som omfatter ophavsmænd, udøvende kunstnere og andre rettighedshavere, herunder fremstillere af grammofonplader eller andre lydoptagelser, radio- eller fjernsynsforetagender og fotografer, hvis værker, præstationer, frembringelser og billeder anvendes i radio- eller fjernsynsudsendelser i Danmark.

Stk. 4. Fællesorganisationens vederlagskrav forældes efter 3 år fra udløbet af det år, i hvilket udnyttelsen fandt sted. Forældelsen afbrydes ved skriftligt påkrav fra fællesorganisationen. Ophavsmandens krav mod fællesorganisationen forældes efter 3 år fra udløbet af det år, i hvilket udnyttelsen fandt sted. Forældelsen afbrydes ved skriftligt påkrav fra rettighedshaveren.«

3. § 23, stk. 1, 2. pkt. affattes således:

»Dog kan eksemplarer af musikværker ikke uden ophavsmandens samtykke spredes til almenheden gennem udlejning.«

§ 23. Når et litterært eller musikalsk værk er udgivet, kan udgivne eksemplarer spredes videre eller fremvises offentligt. Dog kan musikaler ikke uden ophavsmandens samtykke spredes til almenheden gennem udlejning.

Der sker ikke ved bestemmelsen i stk. 1 nogen indskrænkning i forfatterens ret til

vederlag for det gennem bibliotekerne stedfindende offentlige udlån af bøger, jfr. lovbestemmelser nr. 128 af 16. april 1959 § 7, stk. 2, b.

4. Efter § 24 indsættes som § 24 a:

»§ 24 a. Når eksemplarer af værker, beskyttet efter denne lov, er indgået til en forvaltningsmyndighed i forbindelse med dens virksomhed, er ophavsretten ikke til hinder for, at andre forlanger aktindsigt i eksemplarer af værket, herunder forlanger afskrift eller kopi i overensstemmelse med lovgivningens bestemmelser herom.

Stk. 2. Retten til videre udnyttelse af værker, hvortil der i henhold til stk. 1 er givet adgang, eller hvoraf der er udleveret afskrifter eller kopier, afhænger af de i øvrigt gældende regler.«

5. I § 45, stk. 1, litra b, ophæves: »umiddelbart«.

6. I § 45, stk. 2, § 46, stk. 1, og § 48, stk. 2 ændres »25 år« til »50 år«.

7. I § 45, stk. 3, indsættes i stedet for »§ 22, stk. 2 og 3,«: »§ 22, stk. 3 og 4, § 22 a, § 24 a,«.

§ 45. En udøvende kunstners fremførelse af et litterært eller kunstnerisk værk må ikke uden kunstnerens samtykke

- optages på grammofonplade, lydbånd, film eller anden indretning, der kan gengive den;
- umiddelbart udsendes i lydradio eller fjernsyn;
- på anden måde ved samtidig overføring ad teknisk vej gøres offentligt tilgængelig for en anden kreds end den, for hvilken kunstneren direkte optræder.

Er fremførelsen optaget som anført i stk. 1, punkt a), må den ikke uden kunstnerens samtykke overføres til anden indretning, der kan gengive den, førend 25 år er forløbet efter udgangen af det år, da fremførelsen fandt sted.

På optagelser, udsendelser og overføringer som nævnt i stk. 1 og stk. 2 finder bestemmelserne i § 3, § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, §§ 17, 20 og 21, § 22, stk. 2 og 3, samt §§ 27–31 tilsvarende anvendelse.

Uanset bestemmelsen i stk. 1 b) kan Det kongelige Teater lade teatrets festforestillinger eller forestillinger i anledning af officielle

besøg udsende af Danmarks Radio i lydradio og fjernsyn.

8. I § 46, stk. 2, ændres »samt § 22, stk. 2 og 3,« til: », § 22, stk. 3 og 4, samt § 24 a,«.

§ 46. Grammofonplader og andre indretninger, på hvilke lyd er overført, må ikke uden fremstillereens samtykke eftergøres, førend 25 år er gået efter udgangen af det år, da lydoverførelsen fandt sted. Som eftergørelse betragtes også det forhold, at optagelsen overføres fra en sådan indretning til en anden.

Reglerne i § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, §§ 17 og 21 samt § 22, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

9. Efter § 47 indsættes som § 47 a:

»§ 47 a. Indgår en grammofonplade eller andre indretninger på hvilke lyd er overført i en radio- eller fjernsynsudsendelse, som samtidigt og uden ændringer fordeles over kabelanlæg eller på samme måde videresendes til almenheden ved hjælp af radioanlæg inden for det i § 46 nævnte tidsrum, har fremstillere af optagelsen krav på vederlag. Bestemmelserne i § 22 a, stk. 2–4, finder tilsvarende anvendelse.«

10. I § 48, stk. 3, ændres »samt i § 22, stk. 2 og 3,« til: », § 22, stk. 3 og 4, samt § 24 a,«.

§ 48. En lydradio- eller fjernsynsudsendelse må ikke uden radio- eller fjernsynsforetagendets samtykke udsendes af andre. Den må ej heller uden sådant samtykke affotograferes eller optages på grammofonplade, bånd, film eller anden indretning, ved hjælp af hvilken den kan gengives, eller i erhvervsøjemed gøres tilgængelig for almenheden.

Er en udsendelse affotograferet eller optaget som i stk. 1 anført, må den ikke uden foretagendets samtykke overføres til en anden indretning, der kan gengive den, førend 25 år er forløbet efter udgangen af det år, da udsendelsen fandt sted.

Bestemmelserne i § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, § 17, stk. 1 og 4, §§ 20 og 21 samt i § 22, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

11. I § 49, stk. 3, ændres »§ 11, stk. 1, og §§ 14 og 17« til: »§ 11, stk. 1 og §§ 14, 15 a, 17 og 24 a.«

§ 49. Kataloger, tabeller og lignende arbejder, der sammenstiller et større antal oplysninger, samt programmer må ikke eftergøres uden samtykke af den, som har frembragt dem, før 10 år er gået efter det år, da arbejdet blev udgivet.

Er arbejder af den nævnte art eller dele deraf genstand for ophavsret eller anden beskyttelse, kan denne også gøres gældende.

Bestemmelserne i § 11, stk. 1, og §§ 14 og 17 finder tilsvarende anvendelse. Det samme gælder bestemmelsen i § 9, dog ikke for så vidt angår Det kongelige Teaters programmer.

12. I § 54, stk. 1, ændres »§§ 14, 16, 17, 18, 19, 22, 25 og 47« til: »§§ 14, 15 a, stk. 3, 16, 17, 18, 19, 22, 22 a, 25, 47 og 47 a.«

13. I § 54 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Nægter et radio- eller fjernsynsforetagende efter § 48, stk. 1, at give samtykke til, at foretagendets radio- eller fjernsynsudsendelser samtidigt og uden ændringer fordeles over kabelanlæg, eller kan der ikke opnås enighed om vilkårene for en sådan fordeling, kan det i stk. 1 omtalte nævn på begæring af hver af parterne meddele den fornødne tilladelse og fastsætte nærmere vilkår herfor. Afgørelse om fastsættelse af vederlag kan dog af nævnet kun træffes på grundlag af krav fremsat af radio- eller fjernsynsforetagendet gennem den i § 22 a, stk. 3, nævnte fællesorganisation. Bestemmelsen i § 22 a, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.«

§ 54. Såfremt der ikke kan opnås enighed om størrelsen af vederlag i henhold til §§ 14, 16, 17, 18, 19, 22, 25 og 47, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for et af ministeren for kulturelle anliggender nedsat særligt nævn. Nævnet har den endelige administrative afgørelse. Ministeren fastsætter de nærmere regler for nævnets virksomhed.

14. § 55 ophæves, og i stedet indsættes:

»§ 55. Med bøde straffes den, som forsætligt eller groft uagtsomt

- 1) krænker en andens eneret til et litterært eller kunstnerisk værk ved at råde over det på en måde som nævnt i § 2,
- 2) overtræder § 45, stk. 1, litra a, § 45, stk. 2, § 46, stk. 1, § 48, stk. 1, 2. pkt. og stk. 2, eller § 49, stk. 1, eller

- 3) udbyder til salg eller på anden måde blandt almenheden spreder lyd- eller billedoptagelser, der krænker andres rettigheder efter § 45, stk. 1, litra a, § 45, stk. 2, § 46, stk. 1, § 48, stk. 1, 2. pkt., eller § 48, stk. 2.

Stk. 2. Er en forsætlig overtrædelse af de i stk. 1 nævnte bestemmelser begået ved erhvervsmæssigt at fremstille eller blandt almenheden sprede eksemplarer af litterære eller kunstneriske værker eller af arbejder eller frembringelser, der beskyttes efter §§ 45-49, kan straffen under særligt skærpene omstændigheder stige til hæfte eller fængsel indtil 1 år. Særligt skærpene omstændigheder anses navnlig at foreligge, hvis overtrædelsen vedrører et betydeligt antal eksemplarer, eller hvis der ved overtrædelsen tilsigtes en betydelig vinding.

§ 55 a. Med bøde straffes den, som forsætligt eller groft uagtsomt

- 1) overtræder § 3, stk. 1 og 2, § 26, stk. 2 og 3, § 28, stk. 1, § 39, stk. 1, § 45, stk. 1, litra b og c, § 48, stk. 1, 1. pkt., eller §§ 50-53,
- 2) overtræder forskrifter givet efter § 30, stk. 2, eller efter § 45, stk. 3, jfr. § 30, stk. 2, eller
- 3) overtræder § 45, stk. 3, jfr. §§ 3 og 28, stk. 1.

§ 55 b. Når eksemplarer af værker eller af arbejdet og frembringelser, der beskyttes efter §§ 45-49, er fremstillet uden for riget under sådanne omstændigheder, at en tilsvarende fremstilling her i riget ville være i strid med loven, straffes med bøde den, som indfører sådanne eksemplarer med henblik på at sprede disse blandt almenheden. På samme måde straffes den, der indfører sådanne eksemplarer med henblik på offentlig forevisning eller fremførelse.

Stk. 2. Er en overtrædelse af stk. 1, 1. pkt., begået erhvervsmæssigt og under særligt skærpene omstændigheder, jfr. § 55, stk. 2, 2. pkt., kan straffen stige til hæfte eller fængsel indtil 1 år.

§ 55 c. I forskrifter, der udfærdiges efter § 17, stk. 1, 2. pkt., kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

§ 55 d. Er en overtrædelse begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar. Er overtrædelsen begået af en kommune eller et kommunalt fællesskab, der er omfattet af § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges kommunen eller det kommunale fællesskab som sådan bødeansvar.

§ 55 e. Overtrædelser, som omfattes af § 55, stk. 1, § 55 a eller § 55 b, stk. 1, påtales af den forurettede. Efter ophavsmandens død kan overtrædelser af § 3 og af de i medfør af § 30, stk. 2, eller § 45, stk. 3, jfr. § 30, stk. 2, givne forskrifter foruden af den, der som arving indtræder i ophavsmandens rettigheder, påtales af ophavsmandens ægtefælle, slægtning i ret op- eller nedstigende linie eller søskende.

Stk. 2. Overtrædelse af § 53 påtales af det offentlige.

Stk. 3. Efter ophavsmandens død kan endvidere overtrædelser af §§ 3 og 51-52 påtales af det offentlige. Ved overtrædelser af § 3 kan offentlig påtale dog kun finde sted, når kulturelle interesser må anses for krænket ved overtrædelsen.

§ 55 f. Overtrædelser, som omfattes af § 55, stk. 2, eller § 55 b, stk. 2, påtales af det offentlige, når den forurettede begærer dette.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte sager behandles som politisager. Retsmidlerne i retsplejelovens kapitler 72 og 73 kan anvendes i samme omfang som i statsadvokatsager.«

§ 55. Med bøde eller under skærpene omstændigheder med hæfte i indtil 3 måneder straffes den, der

- 1) råder over et litterært eller kunstnerisk værk på en i § 2 angivet måde og derved krænker en andens eneret hertil,
- 2) overtræder § 3, stk. 1 og 2, § 26, stk. 2 og 3, § 28, stk. 1, § 39, stk. 1, eller forskrifter givet i medfør af § 30, stk. 2.

På samme måde straffes den, der

- 1) råder over en udøvende kunstners fremførelse af et litterært eller kunstnerisk værk på en i § 45 angivet måde uden det efter denne bestemmelse fornødne samtykke,
- 2) overtræder § 45, stk. 3, jfr. §§ 3 og 28, stk. 1, eller forskrifter givet i medfør af § 45, stk. 3, jfr. § 30, stk. 2,

- 3) overtræder § 46, stk. 1, § 48, stk. 1 og 2, § 49, stk. 1, eller §§ 50-53.

På samme måde straffes endvidere den, der i den hensigt at sprede dem til almenheden eller at anvende dem til offentlig forevisning eller fremførelse indfører eksemplarer af værker eller af arbejder og frembringelser, der beskyttes i henhold til kapitel V, når eksemplarerne er fremstillet uden for riget under sådane omstændigheder, at en tilvarende fremstilling her i riget ville have været i strid med loven.

Er overtrædelsen begået af et aktieselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

Foranstående straffebestemmelser omfatter ikke uagtensomt forhold, medmindre uagtensomheden er grov.

Overtrædelserne påtales af den forurettede. Efter ophavsmandens død kan overtrædelser af § 3 og af de i medfør af § 30, stk. 2, eller § 45, stk. 3, jfr. § 30, stk. 2, givne forskrifter foruden af den, der som arving indtræder i ophavsmandens rettigheder, påtales af ophavsmandens ægtefælle, slægtning i ret op- eller nedstigende linje eller søskende.

Efter ophavsmandens død kan overtrædelser af §§ 3 og 51-52 desuden påtales af det offentlige, ved overtrædelser af § 3 dog kun når kulturelle interesser må anses for krænket ved overtrædelsen.

Overtrædelser af § 53 påtales af det offentlige.

15. I § 56, *stk. 1, 2. pkt.*, ændres »strafbart« til: »retsstridigt«, og »kan« ændres til: »skal«.

§ 56. Tab, som er forvoldt ved en af de i § 55 nævnte overtrædelser, kan kræves erstatet efter de almindelige erstatningsregler. Den, der har krænket en ophavsmands eller udøvende kunstners ret ved strafbart forhold, kan dømmes til at betale den forurettede en godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

For så vidt det skønnes rimeligt, kan der tilkendes den forurettede erstatning, selv om overtrædelsen er begået i god tro. I dette tilfælde kan erstatningen dog ikke overstige den ved overtrædelsen indvundne fortjeneste.

16. I § 59, ændres »§§ 47 og 48« til: »§§ 47, 47 a og 48«.

§ 59. Bestemmelserne i § 45 og §§ 47 og 48 gælder for fremførelser og lydoptagelser samt lydradio- og fjernsynsudsendelser, som finder sted i Danmark. Bestemmelsen i § 46

finder anvendelse på enhver lydoptagelse. Retten til vederlag efter § 46, stk. 2, jfr. § 17, stk. 2, gælder dog kun for lydoptagelse som finder sted i Danmark. Bestemmelserne i §§ 49 og 50 gælder til fordel for danske statsborgere, personer, der er bosat i Danmark, samt til fordel for selskaber, der har dansk bestyrelse og sæde i Danmark. Endvidere gælder § 49 frembringelser, som først er udgivet i Danmark.

17. I § 61, stk. 2, ændres »musikalier« til: »musikværker«.

§ 61. Loven gælder også værker og andre frembringelser, som allerede er genstand for ophavsret efter ældre love.

Eksemplarer, som er lovligt fremstillet før lovens ikrafttræden, kan fremdeles vises offentligt og spredes til almenheden, idet dog bestemmelsen i § 23 om udlejning af musikallier må iagttages.

Beskyttelsen mod eftergørelse af en lydoptagelse, som er fremstillet før lovens ikrafttræden, og som ville være beskyttet efter ældre lov, skal uanset den i § 46 angivne tidsfrist ikke kunne udløbe tidligere end 1. oktober 1966.